

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja • 2016. január–február

NAGY Mari

MÁTÉ Gábor

VIDNYÁNSZKY Attila

MITTEM III.

Aki felmászik a csillárra

A világ mázlistája

műsornaptárral, előadás- és programajánlóval

Fókuszban a színészképzés – Bánsági Ildikó, Horváth Lajos Ottó, ifj. Vidnyánszky Attila, Mucsi Zoltán • **Nézőpontok** – drMáriás, Száraz Miklós György • **Vendégelőadások** – Yvonne, Woyzeck, Görgy, Utazás az éjszakába, Szibériai csárdás • **Színház történet** – Saly Noémi: Színészek a „Bátorkában”, Gajdó Tamás: Színházi lapok Szegeden • **Színház novella** – Háy János: Színházba nem • **Könyvajánló** – Németh Antal színháza

Álmaim színháza

Álmaim színháza az a hely, ahol el tudok feledkezni róla, hogy csupán néző vagyok, kíváncsi avagy közönyös szemtanúja egy másokkal megésett történetnek. Szerencsére voltak pillanatok az életemben, amikor a vágyaimban élő *szín-hely* valóságos létezését is megtapasztalhattam.

Első ízben a múlt század hetvenes éveinek elején, Halász Péter szobaszínházában, mely nem valami elvont, távoli dologról szólt, hanem a játszó személyek közvetlen életvalóságáról. Arról a szenvedéstörténetről, mely a „puha diktatúra” idején emberré változtatta őket, éppúgy, mint 2000 évvel ezelőtt az egyszülött Fiút, aki a Teremtő Átya akaratából jött le közénk a földre.

Tíz évvel később, a Living Theater lyoni workshopján az volt a tőlünk várt egyszemélyes produkció tárgya, hogy mutassuk meg: mivel ütnénk agyon az időt, ha váratlanul ki kellene szállnunk egy lerobbant buszból, mindentől távol, a senki földjén. Bizony mondom: semmivel sem volt könnyebb azt a képzeletbeli gyermeket akkor ott világra hoznom, mint néhány év múlva hús-vér leányomat.

Ha a nyár zenitjén becsukom a szemem, ma is ott találok magam Nyírbátor csillagos ege alatt, s együtt nézem a tó köré gyűlt helybeli sokadalommal a vízben imbolygó, jókora Sárkányt. A csodalényt, aki ezen a bizonyos nyáron (talán éppen az ezredforduló évében) mintha fellázadt volna a sors rendelése ellen: nem kapott lángra sehogy sem, annyira eláztatta ökelmét a hirtelen jött délutáni zápor. A helybeliek pissenés nélkül figyelték a partról a Szárnyas Sárkány Utcaszínházi Fesztivál fiúcsapatának hasztalan igyekezetét, s vették lassacskán tudomásul, hogy a várva-várt varázslat, a bestia látványos tűzhalála ez egyszer elmarad. De mégsem csalódottságot lehetett érezni a levegőben, hanem valami spontán, őszinte megrendülést. Senki se mozdult, mert mindenki érezte: a legnagyobb titkok egyike tárult föl, s vált közös élményünké.

A színháznak az a kegyetlen törvénye, hogy a kudarc kockázata nélkül igazi katarzisa semmi esély.

Pálfi Ágnes

PÁLFI ÁGNES
a Szcenárium szerkesztője

6

FOGLALKOZÁSA: SZÍNМŰVÉSZ

„...az összes jelentkezőt betelerlik egy terembe, és azt mondják nekik, mindenki másszon fel a csillárra. Aki visszakérdez, hogy miért, abból lesz a kritikus. Aki elkezd gondolkodni, hogyan kellene felmászni, abból lesz a rendező. Aki nem gondolkodik, csak mászik, abból lesz a színész.” (Máté Gábor – Vidnyánszky Attila)

18

ÉLVEZETÖRVÉNY

Vidnyánszky Attila rendezése olyan, mint egy hatalmas pazar lakomát kaján mosollyal levezénylő főszakácsé. Hiszen az ő kezében van Szindbád élete és sorsa – értelmezése, dicsérete, kritikája, ítélete. De ő nem ítélkezik, csak elének tár, megannyi ízes falatot... (drMáriás)

32

A VILÁG MÁZLISTÁJA VAGYOK

„A legtöbb embernek van egy elképzelése arról, hogy milyennek kell lennie egy színésznőnek, de annak csak úgy tudnék megfelelni civilben, ha eljátszanám azt a szerepet, hogy milyen is egy színésznő.” (Nagy Mari)

38

SZÍNÉSZEK A „BÁTORKÁBAN”

„Ahogy keresztülsuhant a dohányfüstös termeken, a bájos jelenség miatt támadt egy-egy rossz bemondás, kártyás nyelven szólva renonsz. Így egy nap elnevezték Gizit Renonszkanak. A név rajtamaradt, és így emlegették az időközben színésznővé avanzsáló tehetséges leányt, aki immár Bajor Gizi néven lépett színpadra.” (Saly Noémi)

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2016. január–február

Ingyenes időszaki kiadvány
III. évfolyam, 5. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó:

Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat:

Kónya Ábel

Címlap:

Udvaros Dorottya és Mátray László a Szindbád című előadásban (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitva tartás:

hétköznapokon 10 és 19,
szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

www.nemzetisinhaz.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Kft.

Nyomda:

Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban
Médiaajánlat: 30/31-08-486
Lapzártá: 2016. január 22.

Az

Isten ostora, Körhinta, Éden földön,
Hazát és szerelmet keresek

című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

10

17

20

26

30

42

Fókusz I Foglalkozása: színművész

6

Aki felmászik a csillárra //

10

Máté Gábor, Vidnyánszky Attila

Színész-szemmel //

Horváth Lajos Ottó, Bánsági Ildikó,

ifj. Vidnyánszky Attila,

Mucsi Zoltán

12

SZEM-mel látható különbség //

Kiss Csaba

14

Színésznövendékek a

Nemzetiben

Premiárgaléria

16

Szindbád

Nézőpont

18

dr.Máriás: Élvezetörvény

19

Száraz Miklós György:

Krúdy-képeskönyv

Premiárgaléria

20

Betyárjáték

Előadásajánlók

22

Szarvassá változott fiú // A gát //

Yvonne, burgundi hercegnő //

Szibériai csárdás // Woyzeck //

Görgey // Utazás az éjszakába

III. MITEM

30

Madách Nemzetközi Színházi

Találkozó – programelőzetes

Portré

32

„A világ mázlistája vagyok” //

Nagy Mari

Színház-hely

38

Saly Noémi:

Színészek a „Bátorkában”

Szín(ház)lapok

40

Gajdó Tamás:

Színházi lapok Szegeden

Színháznovella

42

Háy János: Színházba nem

Könyvajánló

45

Németh Antal színháza

46

Iskolai programok

47

A Nemzeti hírei

49

Programajánló

50

Váltson bérletet!

52

Havi műsor – február

54

Folyóirat

Szenárium – január

FOGLALKOZÁSA: SZÍNműVÉSZe

Milyen elvek és módszerek szerint képzik ma Magyarországon a színművészeket? Ha egy a cél – jó színészeket nevelni –, miben ragadhatók meg színházi kultúrák, módszerek, felfogások, oktatók közötti különbségek? Mi tanítható és hogyan? Miként látja ezt tanár és színész?

Jelenet a János vitézből – Mátray László és a színésznövendékek | fotó: Eöri Szabó Zsolt

AKI FELMÁSZIK A CSILLÁRRA

Máté Gábor és Vidnyánszky Attila – ezúttal tanári szerepben

Kiből lesz a nagy színész? – a Színház- és Filmművészeti és a Kaposvári Egyetem meghatározó tanáraitól teljesen eltérő válaszokra számítottunk. De Máté Gábor és Vidnyánszky Attila nevelési elvei meglepő hasonlóságokat mutatnak. Hiába az eltérő színházi kultúra és világnézet? Tanításban a különbség a közös nevező.

Mindketten felvételiztetnek színészi ambíciókkal rendelkező fiatalokat. Mi alapján választják ki a hallgatókat?

VIDNYÁNSZKY ATTILA: A szovjet színházi világ idevonatkozó anekdotája, hogy az összes jelentkezőt betelerik egy terembe, és azt mondják nekik, mindenki másszon fel a csillárra. Aki visszakérdez, hogy miért, abból lesz a kritikus. Aki elkezd gondolkodni, hogyan kellene felmászni, abból lesz a rendező. Aki nem gondolkodik, csak mászik, abból lesz a színész.

Ismerte ezt az anekdotát?

MÁTÉ GÁBOR: Nem, de már ezért is örülök, hogy eljöttem. Azért nehéz feladat a kiválasztás, mert valójában nem magát a produkciót kell figyelni, hanem a jelentkezőben rejlő lehetőséget mérlegeljük. Hányszor hallgattam Ady-verseket a felvételen Latinovits Zoltán jellegzetes zárt kiejtésével!

Hogyan látják meg a sok Latinovits-hanglejtésű szavalásból, hogy az illető nem csak utánozni tudja a nagyokat?

MÁTÉ GÁBOR: Szerettem kizökkenteni a jelentkezőket. Amögött kell meglátnunk őket, amit betanítottak nekik, vagy amit ők valahogy elsajátítottak. Egyszer a legendás színházi rendező, Bárdos Artúr irodájába – átgázolva az igazgató titkárán is – berontott egy fiatal nő, hogy jegyet kérjen az esti előadásra. Mire Bárdos felnézett az asztalától: Ez a nő lesz a főszereplője a következő előadásomnak! Ő volt Tökés Anna, a későbbi nagy színésznő. Bárdos Artúr igazi színházi ember volt: egy ilyen jelenetből megérezte, hogy Tökés Annában megvan az az érzékettség, ami a drámaiság felkeltéséhez szükséges. Mindannyian ezt keressük.

VIDNYÁNSZKY ATTILA: Ráadásul nagyrészt ugyanazok között, hiszen aki ma színész akar lenni, általában első helyen megjelöli a budapesti Színház- és Filmművészeti, második helyen a kaposvári Színházi Intézetet.

Idén Máté Gábor meghívta az osztályába Vidnyánszky Attilát, hogy tartson egy kurzust a hallgatóknak. Miben bízott a felkéréskor?

MÁTÉ GÁBOR: Azt kértem Attilától, hogy olyat tanítson, amiről feltételezi, hogy mi nem tanítjuk. Ennek megfelelően a diákjaim valóban egy teljesen újszerű módszerrel találkoztak. A célunk szerintem ugyanaz, a különbség a módszerben rejlik, ami annak köszönhető, hogy Attila mást látott a világból. Ez az ő különleges adottsága és szerencséje: egy rendkívül erős, ráadásul a magyarnál is jelentősebb színházi kultúrából érkezett.

VIDNYÁNSZKY ATTILA: Meg kellett ismerkednem a diákokkal, ezért pszichofizikai tréningeket tartottam nekik, amelyek az összpontosítást, az energiamozgósítást, a beleélési képességet, érzelmi emlékezetet fejlesztik. Nem erőltettem, hogy érzünk el a próbafolyamat végére, vagyis John Ford *Kár, hogy kurva* című darabjának színre állításáig. Egy erős vázlatig jutottunk, amit be is mutattunk zárt körben, remélem, lesz még módunk rá, hogy befejezzük a munkát. Beregszászban később is rendszeresen csináltunk ilyen tréningeket, itt, a Nemzetiben sajnos nincs idő ilyen testi-lelki karbantartásra.

Ez a másik színházi kultúra, amire Máté Gábor utal, az orosz. Mi a legfőbb különbség az orosz és a magyar színészképzés között?

VIDNYÁNSZKY ATTILA: A két iskola – és színházi világ – közötti legjelentősebb eltérés a szóhoz való viszonyban mutatkozik meg. A szó, az irodalmi alapanyag szentsége Magyarországon erőteljesebben érvényesül az előadások esetében is. Oroszországban az első tanulóév során például nincs is szövegmondás. Egy-két szavas etűdök vannak, nem több. Ezért náluk a szóval zajló rögtönzés is nehezekebb. A magyar színházi hagyományban – és az oktatás is ehhez igazodik – elsősorban a szöveg szervezi a jelenetet, a szlávoknál ez kizárt: náluk mindig a szituációból indulnak ki. Ez nem azt jelenti, hogy az egyik jobb, mint a másik: több út vezet fel a hegyre, de mindenki a csúcsra akar menni.

Máté Gábor

1980-ban diplomázott a Színház- és Filmművészeti Főiskolán Major Tamás és Székely Gábor osztályában. 1993-ban már színészi játékot tanít a Színművészetin, két évvel később indul Horvai Istvánnal közös színészosztálya. 1999-től osztályvezető tanár. 2006-ban a Színházi Főtanácsokon egyetemi docensi, egy évvel később egyetemi tanári kinevezést kap. 2007 és 2011 között a Színház- és Filmművészeti Egyetem rektorhelyettese. Jelenlegi osztálya 2017-ben végez.

„Irritál, ha valaki a saját elvárásait erőlteti a diákokra. Arra figyelek, hogy a személyiségük kibontakozhasson, és képesek legyenek alkalmazkodni – hiszen ez a színész egyik legfontosabb tulajdonsága.”

Máté Gábor hogyan indítja el a diákjait?

MÁTÉ GÁBOR: Három dolgot jelölök ki. Az egyik a megfigyelésre alapul. A másikat a *Szentivánéji álom*hoz hasonlítanám: amikor a mesteremberek elkezdnek próbálni. Olvasópróbától az előadásig – s mindezt a mi szemünk láttára. Így szoktatom hozzá a hallgatókat, hogy minden, amit csinálnak, látható: a színpadon történik. A harmadik pedig a *Sirály*-gyakorlat, mindenkinek meg kell keresnie egy új formát, amiből kiderül: ő milyen színházat képzel el. Nagy szavak ezek, de mégis: ez egyfajta művészi hitvallás.

Marton László azt mondta, számára nem elsősorban az a fontos, hogy színművészeket, hanem hogy színházi embereket neveljen.

MÁTÉ GÁBOR: Ebben lehet valami, legalábbis sokszor hozza úgy az élet, hogy valaki végül nem azt csinálja, amit tanult. Én például büszke vagyok arra a tanítványomra, aki rendőr lett. Hiába vált Gál Kristóf egyre jobb színészé, elege lett. Egy másik hallgatómról négy éven keresztül azt hittem, hogy semmi nem lesz belőle. Úgy éreztem vele kapcsolatban, mintha kanállal hordanám a tengervizet. Ez az ember négy évig háttal ült az óráknak, azt hittem, meghalok a tanácsstalanságtól. Aztán egyszer csak megkeresett, mikor már fél éve vezette a KoMa társulatot, hogy most már érti, miről beszéltünk neki. Zrinyi Gál Vince és társulata azóta is izgalmas színházat csinál.

VIDNYÁNSZKY ATTILA: Óvatosan kell kezelni ezt a felvetést, mert a diákjaink azért elsősorban mégiscsak színészek akarnak lenni. Az én tanítványaim között is akadnak, akik írnak, de ettől még nem íróknak készülnek... A lényeg, hogy önálló, dönteni tudó, szabad emberek maradjanak. A tanár természetesen akarva-akaratlanul átad egy értékrendet, világnézetet. Ajánlok filmeket, olvasmányokat nekik – ezek nyilvánvalóan az én értékválasztásomat tükrözik. A felelősségünk abban áll, hogy határt szabjunk, és arra neveljük a diákokat, hogy önállóan gondolkodjanak. Ne fogadják el azt, amit mondok, hanem kételkedjenek. Arra neveljük őket, hogy egyenes gerinccel vállalják ezt a lélek- és testpróbáló szakmát, ami a felszíni csillogás mögött megpróbáltatások és kudarcok tömkelegét rejt.

Nem túl vonzó kilátások...

MÁTÉ GÁBOR: Az egyik legfontosabb tulajdonsága egy színésznek valóban a kudarcűrész. A próbafolyamat tulajdonképpen másról sem szól, csak hogy a színész nem jó. Próbálunk eljutni a nem jóból a jóba. A kritika semmi ahhoz képest, amit az ember egy próbán kap. Színészként bejövök a színpadra egy céllal, és a rendező a következő pillanatban megállít, hogy ezt máshogyan kellene csinálni. Vagyis amit eddig csináltam, az nem jó. Ezt le kell tudni gyűrti, hogy a kudarc ne gyötörjön, hanem még kreatívabbá tegyen. Ha valakiben ez reflexszé válik, akkor nagyon sokat tanult.

VIDNYÁNSZKY ATTILA: A színész felelősséggel tartozik maga iránt, de a közössége iránt is. A jó színészeket a kiváló, korszakos alakoktól számomra az különbözteti meg, hogy utóbbiak jelen voltak a társadalom életében is. Gondolatuk volt az emberről, az országról, a világról – és ezt bátran képviselték. Ha nagy színész nem is lesz minden tanítványból, ezt a tulajdonságot megőrizhetik. Szabadon és felelősséggel élhetnek, mert nekik dolguk van itt, és szolgálniuk kell – hittel, tudással, lelkiismerettel. Ez egy felelősségteljes szakma, hatmillió emberhez szólunk egy évben.

Vannak külföldi visszajelzések, amelyek a magyar képzés elismertségét, „versenyképességét” mutatják?

VIDNYÁNSZKY ATTILA: Nemzetközi fesztiválokon – legutóbb Csehországban járt a Színművészeti – rendre elismerik a magyar hallgatókat. A kaposvári nyári egyetemet már négyszer szerveztük meg, ahová mindig eljön a Moszkvai Művész Színház Akadémiájának egy-egy osztálya, és voltak már olasz és spanyol iskolák hallgatói és tanárai is. Alapvetően azért jönnek ide, mert úgy gondolják, hogy ők is tanulhatnak tőlünk. Mi idehaza nem vagyunk tudatában, de a világban bizonyos értelemben színházi nagyhatalomnak számítunk, és a vendégeink rácsodálkoznak a magyar hallgatók teljesítményére. Ha már a moszkvaiakat említettem: az elmúlt években Kaposváron láttunk tőlük már három elsőéves vizsgát. Bár én abban a színházi világban tanultam, nagy kérdés, hogy követném-e a képzési modelljüket.

„A felelősségünk abban áll, hogy határt szabjunk, és arra neveljük a diákokat, hogy önállóan gondolkodjanak. Ne fogadják el azt, amit mondok, hanem kételkedjenek. Arra neveljük őket, hogy egyenes gerinccel vállalják ezt a lélek- és testpróbáló szakmát...”

Vidnyánszky Attila

1992-ben diplomázott a kijevei Állami Karpenko-Karj Színház- és Filmművészeti Egyetem rendezői szakán. 1990 és 1997 között két magyar színészosztályt vezetett a kijevei egyetemen. 2011-ben lett a Kaposvári Egyetem címzetes egyetemi tanára, 2012-2013-ban a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének igazgatója volt, jelenleg művészeti rektorhelyettes. Kaposvári színészosztálya 2017-ban végéz.

Ezek a vizsgák ugyanis olyanok, mintha klónozva lennének: minden évben ugyanazokat az etűdöket, feladatokat látjuk a moszkvai hallgatóktól. Vannak állatos, verekedős, szerelmes jelenetek – és bár mások a tanárok és a diákok, ez mindig ugyanaz. Ez a ruszkij sztandard. Kötött pálya, és nincs kibújtás. Nálunk szabadabb a helyzet.

Ha van ruszkij sztandard, mi a magyar szint? A végzős hallgatóknál mi dönti el, hogy alkalmasak-e erre a pályára?

MÁTÉ GÁBOR: Ezzel nagyon óvatosan kell bánni, mert ez egy hosszú pálya. Megidéznék egy nagy színészt, aki öt éve nincs köztünk. Kerényi Imre híres osztálya – köztük Mácsai Pál, Hirtling István, Funtek Frigyes – elképesztő tanítványok sorát vonultatta fel. Még tanultak, de már nagy szerepeket játszottak és cikkeztek róluk az újságok. Volt köztük egy gyerek, Kerekes Lászlónak hívták. A legtöbben nem értették, mit akar Kerényi ettől a gyerektől, miért nem rúgja ki. De ő valamiért ragaszkodott ehhez a fiatalemberhez, pedig alkalmatlannak tűnt a pályára. Végeztek, Laci Zalaegerszegre, majd Nyíregyházára került. Később Kerényi meghívta a Madáchba, én is dolgozhattam vele. Eltelt tizenöt év, összegyűltek az egykori osztálytársak, és már mindenki tudta, hogy a legnagyobb színész közülük Kerekes Laci volt.

2010-ben a kecskeméti Szín Tár Fesztiválon az öt éves képzéssel kapcsolatban elmondta: „pont akkor vannak az iskolapadba kényszerítve a diákok, amikor a legszebb jeleneteket játszhatnák a színházakban”.

MÁTÉ GÁBOR: Egyrészt a fiatal szerepeket fiatalokkal kell játszani, és ha ez az oktatási szisztéma miatt nem jöhet létre, az hiba. Másrészt egy nagy színészi karrier úgy alakul ki, hogy az egyes szerepek, mint az évvgyűrűk felkerülnek a pályára, az elején a fiatal szerepek, majd az egyre érettebb figurák. A néző szemében is akkor szűz valaki, amikor először látja... A bolognai folyamat egyetlenül ráerőltette a színészképzésre is az öt éves formát. Ezt muszáj áthágni időnként. Kiss Andreát is elengedtem Attilának a *Körhinta* című előadásához a főszerepre. Minden döntés személyfüggő, ezért két nap gondolkodási időt kértem, amikor Attila megkeresett...

VIDNYÁNSZKY ATTILA: Értettem ezt a két nap gondolkodási időt. Közben természetesen jó az a szándék, hogy a diákok az első két-három évet az iskola zárt közösségében töltsék. Ebben az inkubátorban megtalálják a maguk hangját, felszabadulnak a görcseiktől és a gátlásaiktól, megerősödnek – ebben az állapotban védeni kell őket, ez a mi felelősségünk. A szláv rendszerben négy éves a képzés, ráadásul 17 évesen kezdik a felsőoktatási tanulmányaikat, tehát 21 évesen már lehetnek Rómeók és Júliák. Ha a kaposvári osztályomból kér el tőlem diákok egy rendező, és ha megfelelő a feladat, nehezen mondhatok nemet, hiszen ez az idő egy színész életében már nem tér vissza.

Az inkubátorban a tanár-diák viszony is intenzívebb lehet. Hogyan kerül el, hogy színművészek helyett Máté- és Vidnyánszky-színészeket neveljenek ki?

MÁTÉ GÁBOR: Remélem, hogy nem kis Máté Gáborokat nevelnek – ez teljesen ellentmondana a szándékomnak. Amíg az alapoktól a színész egy jelentős elmozdulással a minden felé jut, az ad elég muníciót számára, hogy bárhová is kerül, képességei legjavát tudja nyújtani. Irritál, ha egy tanár a saját elvárásait erőlteti a diákokra. Arra figyelek, hogy a személyiségük kibontakozhasson, és képesek legyenek alkalmazkodni – hiszen ez a színész egyik legfontosabb tulajdonsága.

VIDNYÁNSZKY ATTILA: A nevelés során természetesen az életre készítjük fel őket. Az általános tudáson túl pedig szerintem egyáltalán nem baj, ha a mester rajta hagyja a kézjegyet a tanítványon. Máig emlegetik, kik jártak például Horvai István, Kerényi Imre vagy Székely Gábor osztályaiba. Mivel itt nincsenek receptek, ez elkerülhetetlen. Adott egy realista színházi kultúrára épülő hagyomány, amiben több-kevésbé mindannyian élünk, de ezen túl számtalan megközelítési mód létezik. Nem az a kérdés, mi, tanárok miért különbözünk, hanem szükség volna még több színre.

LUKÁCSY GYÖRGY

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Mesterek és tanítványok: jelenet a Don Quijotéból – hátul középen a kaposvári színővendékek

SZÍNÉSZ-SZEMMEL

Visszatekintve hogyan látják a színészképzés alanyai: mit tanítottak nekik? S mindaz, ami nem tanítható, hogyan alapozható meg? Három generáció képviselőit kérdeztük képzésük tapasztalatairól, tanulságairól. És megszólal egy „outsider” is, aki a színházi mindennapokban képezte önmagát.

Tudatosítás – Horváth Lajos Ottó

– A színészet olyan foglalkozás, amiben a színész a munka tárgya, eszköze és tulajdonképpen a célja is – mondja Horváth Lajos Ottó, a Nemzeti Színház színművésze. – A színészképzés célja pedig az, hogy az a tehetség, képességghalmaz, amit a tanárok meglátnak egy fiatalban, erősödjön, kibontakozzon, és hogy a diák képes legyen mindazt, ami benne eleinte még ösztönös, és amit hályogkovács módjára alkalmaz, egyre tudatosabban használni. Egy másik cél lenne – remélem, hogy erre ma több figyelem esik, mint 1989 táján, amikor én végeztem –, hogy a szűken vett színházi szakmában és azon kívül, a kultúrában is minél tájékozottabbak, nyitottabbak, kíváncsibbakk legyenek a diákok.

– A tehetséget táplálni és fejleszteni kell és lehet, de ehhez meg kell tanítani mindenkit a szakma alapjaira, ahogy a kezdő hegedűsnek meg kell tanulnia a vonó és az ujjak tartását, a szolfézst. A színészetnek is van – igaz, nem sok –, tanítható és elsajátítható része, és az is tanítható, hogy hogyan fedezheti fel valaki önmaga lehetőségeit, korlátait és tehetségét.

– Hogy mindezeket ki hogyan éri el a diákjaival, milyen módszerrel, tanára válogatja. A mi osztályfőnökünk, Szirtes Tamás munkákkal, feladatokkal látott el bennünket – és figyelt, tanácsokat adott, irányokat

javasolt. Kollégák meséltek olyan tanárokról, akik – talán erős a szó, de nem találok jobbat – előbb lerombolták a személyiséget, azután vagy sikerült újraépíteniük vagy nem. Azt gondolom, minden jó tanár arra kíváncsi, hogy a diáknak milyen élettapasztalata van, mennyire empatikus, milyen a teremtő fantáziája. A tanítás lényege: feladatokon keresztül – a helyzetgyakorlatoktól indulva a vizsgáló-előadások szerepeiig – megtanítani, hogyan lehet tudatosan mozgósítani az élettapasztalatokat, az empátiát és a teremtő fantáziát. A feladat szót használtam, pedig leginkább a beavatás volna helyes – beszélgetni, vitatkozni, a dolgok mélyére ásni. Ehhez idő kellene, ehelyett produkálni kell, bizonyítási kényszer van. A fiatalokat az első években éppen óvni kellene mindattól, ami majdani szakmájuk üzemszerű gyakorlását imitálja. Hogy aztán kiből válik – mindezeket „átvésszelve” és/vagy kamatoztatva – szakmája művésze, az nagyon sok mindentől függ, de ezek az alapok kellenek hozzá, és aztán munka, szorgalom, ambíció, lehetőség és szerencse.

– Kétszer volt alkalmam színészmesterséget tanítani. Akkor éreztem meg a tanítás csodáját és felelősségét. Szakmai tapasztalataim átadására koncentráltam, de sosem a személyiségromboláson keresztül, hanem a

diákok személyiségét tisztelve és építve. Amikor a Magyar Színház Stúdiójában tanítottam, áthidalhatatlannak éreztem a távolságot a diákok élethez, szakmához való viszonya és az enyém között, és mivel nem találtam megoldást a helyzetre, másfél év után úgy gondoltam, így nem szabad folytatni a munkát. A kaposvári egy év pedig arra figyelmeztetett, hogy ha nem tudok a színházi munka mellett kellő időt és figyelmet fordítani a diákjaimra – márpedig ez Budapest és Kaposvár között számomra nem volt lehetséges –, felelőtlenység a szinte mindennapi szoros személyes kapcsolatot megkövetelő tanítást erőltetni.

Megtanulni szárnyalni – Bánsági Ildikó

– Simon Zsuzsa és Gáti József osztályában végeztem 1972-ben a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. Simon Zsuzsa módszerének lényege talán így ragadható meg: megtanulni egy-egy jelenet pontos rögzítését. Mindent ki lehetett nála próbálni, de voltak úgynevezett „pedagógiai szerepek” egy-egy vizsgaelőadásra, amiket akkor is meg kellett csinálni, ha azok nem illettek ránk – én például makrancos hölgy alkatú voltam, de Ophéliát is el kellett játszom. Meg kellett küzdeni a feladattal, s közben az ember – ma már tudom – egy sor dolgot megtanult a színészet alapjairól, az alakítások technikájáról. Gáti József pedig, akitől a színpadi beszédet tanultuk, elsősorban példaadásával, személyiségével nyűgözött le bennünket. Megnyugvással tapasztaltam nem sokkal később, amikor együtt játszottunk, hogy a szerep megformálása számára is, aki mögött pedig már hosszú évek tapasztala-

ta volt, éppen olyan kínokkal és kétségekkel teli út, ahogyan egy kezdő színészé.

– Más osztályok hallgatóival beszélgetve rájöttem, hogy voltak tanárok, akik nagyon sokat és alaposan foglalkoztak azzal, hogy mi is egy szerep, honnan indul, hová, milyen lépcsőkön keresztül jut el egy figura, hogy tudatosan átlátható legyen az alakítás teljes íve. Ez nekem kimaradt – azért, mert erre kevesebb figyelem jutott az osztályunkban, vagy azért, mert én ösztönösebb alkat vagyok, és nem tudtam élni a nekem kínált pedagógiával, ezt nem tudom. Azt már nem Simon Zsuzsa és Gáti József óráin tapasztaltam meg, hogy a megszerzett alapokra építve hogyan lehet szárnyalni, hogyan kell az ösztönös lényemből fakadó szertelenséget kamatoztatni. Ehhez egy másfajta személyiségű tanár kellett – Szinetár Miklós. Az ő módszere – ma már ezt is tudom – éppen az volt, hogy a pedagó-

giai célzatú szerepek helyett személyiségre szabott alakításokra adott módot, és engedett bennünket kilépni, kitörni a keretektől. Ezzel nagy szerencsém volt, mert a tanárok a görcsösen megfélelni vágyó növendékekben megláthatták a felszabadult Bánságit is.

Kell egy csapat – ifj. Vidnyánszky Attila

– Az első kötelező olvasmány a Színművészetin Sztanyiszlavszkij műve: *A színész munkája*. Tulajdonképpen Sztanyiszlavszkij módszerén alapul a képzés, ám ezen túl tanárfüggő minden – mondja ifj. Vidnyánszky Attila, aki tavaly végzett Marton László, Hegedűs D. Géza és Forgács Péter osztályában a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, ahol jelenleg tanársegéd Marton László mellett. – Röviden és tömören: a Marton-módszer lényege, hogy nem színészeket nevel, hanem színházi embereket. A díszletfestéstől a kellékezésen át a hangosításig, a jelmezektől a díszletek megtervezéséig, kivitelezéséig, a zene összeállításáig, a dramaturgi munkáig minden a mi dolgunk volt. A munkamegosztást – természetesen nagy viták közepette – mi magunk osztottuk el a közös cél érdekében. Rákényszerültünk, hogy teljes egészben és aktívan, résztvevően tapasztaljuk meg a színházcsinálás minden részletét, azt, amiből egy előadás megszületik, és aminek a színészi alakítás „csak” az egyik eleme. Nem általános ez a módszer. Marton tanár úr azt akarta, hogy amint kikerülünk a szakmába, átlássuk, ért-

sük, és akár meg is tudjuk valósítani mindazt, ami egy előadás létrehozásához szükséges.

– Az öt év fő tanulsága ez: közösséget alkotni és csapatban dolgozni kezdettől fogva. Csak így lehet felszabadultan megnyilvánulni, kísérletezni és bátran nagyokat hibázni. Tanársegédként – immár kívülről figyelve Marton László módszerét – azt látom, hogy egymást segítő, húzó, doppingoló közösséget kovácsolni nehezebb, mint „csak” tehetségeket nevelni.

– Édesanyám mesélte, hogy amikor a nagy orosz mester, Anatolij Vasziljev színházába (egyben iskolájába) jelentkezett, nem volt kötelező felvételi anyag, nem kellett megmutatnia, mit „tud”, csak ezt a kérdést hajtogatta Vasziljev: egyetlen mondatban fogalmazd meg, miért akarsz színész lenni. Az első félév „anyaga” tulajdonképpen nálunk is ez volt. Nagy kérdés, hogy akinek van erre válasza, vajon az ötödik év végén is hittel és lelkesedéssel lép-e majd a pályára. Azt gondolom, hogy éveken át fenntartani az elhivatottságot nem könnyű pedagógiai feladat. Láttam a moszkvai Művész Színház Akadémiáján,

hogy az osztályvezető csak azokat vitte tovább a következő évfolyamra, akiket alkalmasnak ítélt, és akikben látta az elhivatottságot. Megrostálni egy osztályt éppen olyan felelősség egy tanár részéről, mint reményt tartani olyanokban, akikről tulajdonképpen már lemondtak.

Bánsági Ildikó, Horváth Lajos Ottó és ifj. Vidnyánszky Attila gondolatait lejegyezte:
KORNYA ISTVÁN

VÉKONY JÉG

Muci Zoltán – diploma nélkül is sikerülhet

Muci Zoltán úgy lett Jászai Mari-díjas színész, hogy nem végezte el a Színművészeti Főiskolát. Az ő pályája inkább a színészképzés a mélyvízben című tantárgy példája lehetne.

Már a szolnoki Szigligeti Színház segédszínésze volt, amikor háromszor is megpróbálta a felvételit. Színpadi gyakorlattal a háta mögött milyen tudás elsajátításában bízott a Színművészeti Főiskolán?

– Bízom abban, hogy a rendszer szerinti, tematikus, felépített tanulásnak vannak előnyei, és abban, hogy egy színészdiplomával hamarabb kapok lehetőségeket. Amivel aztán természetesen élni is kell tudni: ismerünk olyanokat, akik nem végeztek, és mégis sikerült a pályán maradniuk, és olyan végzett színészeket is, akik később felhagytak a játékkal. Ez hosszú távú pálya.

Ön hogyan kezdte?

– A *La Mancha lovagja* két mondatos hajcsárszerepében nem lehet olyat domborítani, ami miatt rögtön szerepet kap valaki. Lépésről lépésre haladtam felfelé. Az első nem segédszínészi feladatom Petzold szerepe volt az *Emil és a detektívek*ben Szurdi Miklós rendezésében – ez áttörés volt számomra. Azután érezhető volt, hogy megváltozott a megítélésem.

Volt módszere, hogyan tanuljon, fejlessze magát?

– A kis szerepekben is rögtön éles helyzetekbe kerültem, és nagy tudású, tapasztalt színészekkel kerültem egy színpadra. Tőlük el tudtam lesni apróságokat. Meg aztán nagyon sokféle rendezővel dolgoztam. Volt, aki segített, vezetett, volt, aki magamra hagyott. Minden próbafolyamat megtanít valamire.

Volt olyan eset, amikor érezte az iskola hiányát, színészmesterségbeli hátrányt azokhoz a kollégáihoz képest, akik az akkori főiskolán végeztek?

– Amikor szar helyzet alakult ki, tehetségtelennek éreztem magamat, arra gondoltam, ha elvégeztem volna a Színművészetit, biztos nem így éreznék. Egy ilyen alkalommal Margitai Ági például leült velem a próba után a szerepemről beszélgetni, ez nagy segítség volt. Olyan viszont sosem történt, hogy „Most képzeljük el, milyen lenne, ha jártál volna főiskolára.” Majd később, ha újjászületek, és elvégzem, össze tudjuk hasonlítani a két pályát.

Mikor döntötte el, hogy most már nem felvételizik többet?

– A harmadik sikertelen felvételi után már elmúltam 25 éves, és arra gondoltam, nem biztos, hogy jó, ha a nyugdíjazás pillanatában végzek. Meg aztán volt bennem némi sértettség is. Időközben ugyanis különböző minősítő vizsgákon kellett részt vennünk. A jobb színészi fokozat elnyeréséért én is elmentem vizsgázni, de elsőre nem éreztem jónak a szereplésemet, ezért alaposabban felkészültem, és jelentkeztem Kerényi Imrénél, hogy bemutatnám a tízperces anyagomat. Azt válaszolta: „Majd jövőre.” Csak megért volna tíz percet a vizsgám! Innentől kezdve ezekre a minősítő vizsgákra sem mentem.

Mai ismertségét jelentős részben Jancsó Miklóssal készült filmjei alapozták meg. Jancsónál született meg Önnel és Scherer Péterrel a híres Kapa–Pepe páros is.

Bár már a *Nekem lámpást adott kezembe az Úr Pesten* előtt is voltak filmszerepeim, Szurdi Miklóssal, Szomjas Györggyel és Grunwalsky Ferencsel, Jancsóval találkozni életre szóló élményt jelentett. Az igazi ismertséget viszont szerintem az internet hozta meg számomra. A kattintásszámokból, letöltésekből arra következtek, hogy a videomegosztókban található filmrészleteket többen látták, mint magukat a filmeket.

Mi az a rendezői szemlélet, amiben Jancsó Miklós újdonságot hozott a színészi pályáján?

– Nem egyetlen tulajdonsága teszi őt fontossá számomra, hanem a személyisége. Ebben sok minden benne van: tisztelet a munkatársai iránt, a takarítónőn át a színészeket keresztül a stáb minden tagjáig. Nagyon nehéz volt megelőzni köszönésben. Pontosan tudta, mit akar forgatni. A *Lámpás...* esetében négy-öt napra le kellett állnunk a forgatással az augusztus 20-i ünnepségek miatt. E rövid idő alatt a meglévő anyagokat meg is vágta, amihez az kell, hogy a rendező már a forgatás előtt tudja, mit akar. Egy másik eset: az egyik filmjében egy szereplő irtalmatlanul röhejes volt. Nem humoros, hanem röhejes. Be sem tette az ő jeleneteit a filmbe, mert nem akarta kinevettetni a nézőkkel az illetőt. „A bemutatón ott lesznek az ismerősei, barátai – nem hagyom, hogy előttük röhejessé váljon” – mondta. Bízni lehetett benne. A közösen készített hét film forgatása során éreztem rajta, hogy sosem visz vékony jégre. Vagy ha mégis, jön velem.

LUKÁCSY GYÖRGY

SZEM-MEL LÁTHATÓ KÜLÖNBSÉGEK

Miskolcon rendezik az Európai Színművészeti Egyetemek Találkozóját, a SZEM-et

A kulisszák mögé benézni mindig is szeretett a közönség, és ha egy titkokat megleső pillantás még azt is kiderítheti, mi folyik az európai színház jövőjét formálók üsteiben, akkor ellenállhatatlanná válik a csábítás. Ez tette „kifelé” is eladhatóvá a SZEM-et (Színházi Egyetemek Miskolcon), azaz az Európai Színművészeti Egyetemek Találkozóját. Miközben a jövő színházcsinálóinak vizsgaelőadásai, az azokat követő szakmai beszélgetések, és különösen a workshopok nagyon is „befelé”, a szakmának szóló programok.

Kiss Csaba rendező, a Színház- és Filmművészeti Egyetem (SZFE) tanára a Miskolci Nemzeti Színház igazgatói posztjára beadott pályázatában fogalmazta meg először a nyilvánosság számára a SZEM ötletét, és a három, már megvalósult fesztivál (2016-ban február 2–6. között következik a negyedik) előtt, alatt és után sokat beszélt arról, milyen fontos lehetőség ez évente 100-120 hazai és külföldi színművészeti egyetemistának. Lehetőség a találkozásra más nációnbeli kortársakkal, elképzelésekkel, értelmezésekkel, módszerekkel. A workshopok a szakmai képességek direkt fejlesztését szolgálják.

A SZEM laikus és a szakmai közönsége számára is feledhetetlen élményt jelentett a Dimitri bohóc által alapított, így egészen különleges színházi nyelvet beszélő, a közönséggel közvetlen kapcsolatot teremtő, sokféle művészeti eszközt használó svájci Scuola Teatro Dimitri végzőseinek 2013-as és ’15-ös produkciója is. De felmérhetőek-e évente 5-6 európai intézmény produkciói által a képzési struktúrák különbözőségei? És egyáltalán van-e, aki ezt felmérje – tehát van-e releváns szakmai érdeklődés? Az első kérdésre az ötletgazda nem-SZEM-es választ adott.

– Az elmúlt félévben a bukaresti egyetem meghívására az ottani hallgatóknak tartottam kifejezetten elméleti képzésként egyhetes *Hamlet*-kurzust, míg egy harmadéves újvidéki vendégosztálynak Budapesten lehettem osztályvezető tanára. Mi a tanulság? Bukarestben nem foglalkoznak ilyen mélyen a szöveggel. Építkezésben, a tartalom feldolgozásában a magyar színészhallgatók jobbak – ugyanakkor a romániai hallgatók technikai jellegű oktatása sokkal erősebb, így az ottani harmadévesek nagyon bátrak, jól beszélnek, jól mozognak, erős karaktereket formálnak meg, ebből a szempontból néha átütőbbek, mint a mieink. Az újvidéki képzés viszont nagyon erőteljesen a személyiségre koncentrált. Ezt úgy is érthetjük, hogy a képességfejlesztés, tehát a hangképzés, beszédtechnika, művészi mozgás kissé háttérbe szorul. Mindez a SZEM előadásain is jól érzékelhető, és mivel mindenki végig ottmarad a fesztivál ideje alatt, átbeszélhető. A jeles művészek által vezetett műhelyekben pedig a fegyvertár is bővíthető – mondja Kiss Csaba.

Hogy mindegyre a hazai szakma mennyire volt kíváncsi? A tapasztalat szerint: akinek dolga van a SZEM-en, eljön, érdeklődik, részt vesz – de akinek nincs dolga, „csak” szakmabeli, az bizony otthon marad. Kiss Csaba szerint ez hazai kulturális állapotainkra jellemző, nemcsak erre a fesztiválra. Hogy mennyire játszott ebben szerepet a vízfejlet tápláló Budapest-kényelem, rövidesen valószínűleg az is kiderül. 2015-ben ugyanis elváltak a SZEM-nek otthont adó miskolci színház és Kiss Csaba útjai. Őt pedig a SZFE-n megbízták azzal, hogy hozzon létre egy, gyakorlatilag a SZEM gondolatvilágát továbbvivő, azt filmes szekcióval kiegészítő nemzetközi „munka”fesztivált. A tervek szerint már 2017-ben négy külföldi és a két hazai egyetem hallgatói dolgoznak együtt, ahogyan azt másik öt hasonló európai fesztiválon teszik. A miskolci SZEM azonban abban kivételes, hogy ez Európa egyetlen nem „zárt”, felsőoktatási intézményi közegben, hanem valódi színházban, valódi közönség előtt zajló egyetemi fesztiválja.

CSÖRNÖK MARIANN

Lehetőség a találkozásra más nációnbeli kortársakkal, elképzelésekkel, értelmezésekkel, módszerekkel. A workshopok a szakmai képességek direkt fejlesztését szolgálják.

Fekete ég – A fehér felhő | fotók: Eöri Szabó Zsolt

János vitéz

Ahogy tetszik

A Nemzeti Színház feladatai között fontosnak tekinti, hogy részt vegyen a magyar színészképzésben – ennek jegyében együttműködik a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetemmel és a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetével.

A színház rendszeresen és folyamatosan lehetőséget teremt arra, hogy egy-egy színészosztály a gyakorlati képzés keretében részese legyen az előadások alkotói folyamatának. A budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem és a Kaposvári Egyetem diákjai játszottak a János vitézben és a Fekete ég – A fehér felhőben. A Kaposvári Egyetem diákjai szerepeltek a Bol-dogságlabirintusban, a Don Quijotében. Egy-egy hallgató szerepet kapott az Ahogy tetszik, az Operett, az Éjjeli menedékhely, a Körhinta, az Isten ostora, az Ingyenélők és Szindbád című előadásban.

A 2014/15-ös tanévben készült a Kaposvári Egyetem III. éves diákjainak Psyché című vizsgaelőadása osztályvezető tanárunk, Vidnyánszky Attila rendezésében. A produkció a 2015/16-os évadban a Nemzeti Színházban látható.

Psyché

SZÍNÉSZNÖVEDÉKEK A NEMZETIBEN

Körhinta

Boldogságlabirintus

Szindbád

Krúdy Gyula írásai nyomán

játsszák: MÁTRAY LÁSZLÓ m. v., UDVAROS DOROTTYA, NAGY-KÁLÓZY ESZTER, NAGY MARI, TÓTH AUGUSZTA, SZÜCS NELLI, SZARVAS JÓZSEF, BODROGI GYULA, MÁTYÁSSY BENCE, REVICZKY GÁBOR, TÓTH LÁSZLÓ, VARGA JÓZSEF, BARTA ÁGNES e. h., BERETTYÁN SÁNDOR e. h., NAGY JOHANNA e. h., VAS JUDIT GIGI e. h.

Díszlet, jelmez: Oleksandr Bilozub // Dramaturg: Verebes Ernő // Ügyelő: Lencsés István, Kabai Márta // Súlygó: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens: Kolics Ágota

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: 2015. december 18.

további előadások:

február 4. – 19 óra | **ráhangelő** beszélgetés az előadás előtt 18 órától
február 13., 15. – 19 óra

Nagyszínpad

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

SZINDBÁD

Az életbe kapaszkodásról, az életért való rajongásról szól a *Szindbád*. A halálból a nőkn keresztül nyúlik vissza az életbe, vagy a halál elől menekül... A nők és a szerelem töltik be a közvetítő szerepet ebben a lelki utazásban. Szindbád – mint ahogy mindnyájan – megrekedt élet és halál között. Ott bolyong az éjszaka és a nappal, a sötétség és a világosság határán. Álomszínház ez is! Az egész előadás tulajdonképpen egyetlen pillanat, az élet és a halál közötti átlépés pillanata. Nincsen klasszikus értelemben vett történet, csak a gyönyörű szövegekből kibomló atmoszféra rezgése, lebegése, ami-be beszűrődik itt-ott egy sikoly...

VIDNYÁNSZKY ATTILA rendező

Vidnyánszky Attila rendezése olyan, mint egy hatalmas pazar lakomát kaján mosollyal levezénylő főszakácsé. Hiszen az ő kezében van Szindbád élete és sorsa – értelmezése, dicsérete, kritikája, ítélete. De ő nem ítélkezik, csak élénk tár, megannyi ízes falatot...

Élvezetörvény

Vajon miért van tele a világ csupa rettenetes, fájó és értelmetlennek tűnő dologgal? Csak azért, hogy felfedezzük ezek másik oldalát? S hogy az elmúlást feledtető és a fájdalmat enyhítő pillanatokat boldoggá tehessek?

Mert Szindbád története erről szól. Az életigenlésről. Ám Krúdy Gyula olyan kifinomultsággal, aprólkossággal, játékosággal és eredetiséggel szövi a mondatait, hogy az a művészet teljes szabadságával önkényesen és a legnagyobb örömeire játszadozó zseniális író tisztelgése az alkotás csodája előtt. Mert e darabban a pazar színészek, díszletek, helyzetek mellett a legelragadóbb szépséget maguk a szövegek képviselik.

A színpadon minden forog, pörög, összefonódik és kioldódik, a szereplők és mondataik nem irányulnak sehová, nem akarnak sehová sem eljutni, semmi különösről meggyőzni, mindössze a világ dolgainak végtelen körforgását felmutatva az idő múlását megállítani. A megállítani vágyott pillanat pedig a századelő, annak megannyi remek díszletével, ruháival, gyönyörű színésznőivel, jóképű és bölcs uraival, akikkel – ahogyan felhangzik a szöveg a nyitóképben, melyhez Szindbád hatalmas vitorláját tartja kezében –, útra kelünk. Majd ezen az álomutazáson Fellini örülten szép, elegáns, mély, groteszk és magával ragadó képi világa is beúszik, mellé Hrabal könnyed, bölcs és ezer szállal a triviális környezetét a világ legnagyszerűbb világaként ünneplő gondolatai, s Erik Satie hangjaival a Montmartre, ahol ő maga minden este úgy zongorázott, hogy csak kellemes bútorarabként legyen jelen, s finoman simogasson.

S jön a Krúdy-szöveg, amely egyre jobban lenyűgöz. Vajon hogyan jut el az író oda, hogy örömdát írjon egy leveshez, dicshimnusz egy női mosolyhoz, s hogy a tragédiának, vele együtt a halálnak a szemébe kacagjon? S tegye mindezt olyan szépségben és mélységben, hogy a hallgatóját teljesen lenyűgözzé, s meggyőzzé a felől, hogy ezek a világ legfontosabb dolgai, mert ezekből áll össze a békés, békebeli, civil világ, s aki ezt tagadja, az örült, annak ott a világháború.

Vidnyánszky Attila rendezése olyan, mint egy hatalmas pazar lakomát kaján mosollyal levezénylő főszakácsé. Hiszen az ő kezében van Szindbád élete és sorsa, sőt, annál jóval több, értelmezése, dicsérete, kritikája, ítélete. De ő nem ítélkezik, csak élénk tár, megannyi ízes falatot, a szövegeket, a békebeli Budapestét, az egymásba gabalyodó és egymást soha meg nem értő férfi és női álmokét, a kor abszurd hangulatait, a társadalmi szereplők közös s magányos lakmározásait, miközben eleinte halhatatlannak tűnik történetében annak origója, Szindbád.

Majd az idő múlásával, bár dramaturgiaiailag nem történik semmi eget rengető, a néző egyre jobban jóllakva a földi szépségekkel fokozatosan máshogyan kezdi látni a főhőst és történetét. A kezdeti felhőtlen rajongás és élettárgy, amely Szindbád vitorlákként feszülő szívéből vulkáni lávaként tör fel, idővel a beteljesületlen és kielégíthetetlen örök vágyakozássá lesz, s az élet örömeiből felépített álomszerű világ csak utópia, mert a színpadra végül fellép maga a halál is. S bár Szindbád legutolsó szavai, „Feszítik a vitorlákat!” is utazásra hívnak, itt már tudjuk, hogy a valóság mégis ránk rúgja az ajtót, s még ha a mesébe vissza is akarunk jutni, előbb kilépni kényszerülünk belőle.

Szindbád Mátray László alakításában jóképű, erőteljes, vonzó, narcisztikus, önző, nyugtalan. Krúdy szövegének megfelelően hol szenvedélyes, hol melankolikus, végül bizonytalanul a sorsán merengő, hisz „Csodálkozott, hogy egyetlen nőt sem ölt meg. Sohasem tudott megbocsájtani a nőknek. Százhet asszonyt szeretett, és még többet szeretett volna szeretni.”

Udvaros Dorottya remek ellenpontja, mint a Nők Nője, Szerelmeinek Szerelme, aki azzal válik elérhetetlenné a számára, hogy mindvégig kitart mellette, hisz nemcsak a legnagyobb és legmélyebb szerelmet adja meg neki, hanem a megértését is: „Nem szeretem, ha a szemem láttára csal meg, Szindbád. Én már úgy szeretem, mintha az anyja volnék.”

Nagy-Kálózy Eszter maga a két lábon járó szecesszió, az álomszerű elérhetetlen szépség, Bodrogi Gyula a bölcs és magát a szerelmi kalandozás világából kivonó szindbádi ellenpont kaján mosolyával, hogy, „De jó megöregedni!”, míg Reviczky Gábor a minden nehézséget és feszültséget feloldozó életörömök szószólója nagyot alakít a ráklevés természetrajzárol és elkészítésének fondorlatos módjáról előadott számával. Olekszandr Bilozub díszletei és jelmezei pedig ügyesen egyenlítyoznak a nagypolgári értelemben vett szép és a mai kor triviális giccsbe-mártott hétköznapiasága között, miközben dinamikus keretet nyújtanak az olykor parttalan szövegnek.

A darab végére nem marad más, mint rádöbenni, hogy bármilyen örült és nevetéses is volt Szindbád, mégis neki volt, s maradt máig igaz, hisz mi mást tehetünk, mint vakon keresni életünkben a szépséget s a kalandot, amit mi sem fejez ki jobban, mint Krúdy a darabban is elhangzó szellemes mondata:

„Ruhátlanul egyformák a nők, ám erre Szindbád sosem gondolt.”

Száraz Miklós György

Miről is szól ez a darab? A szerelem és a széptevés művészetéről? A konyha, a mesélés művészetéről? A felejtés és elmúlás borzalmáról és melankóliájáról? Mindezt inkább csak tudom. Beleképzelem. Emlékszem rá, hogy a regények és a film is erről szól. Meg az idő múlásáról.

Krúdy-képeskönyv

Nem szeretem ezeket az előadásokat. Szeretném szeretni, de nem megy. Arra keresem a választ, hogy miért nem. Mert nyugtalanít. Hiszen grandiózus tehetséget, elhivatottságot, akarást, energiát érzek. Remek színészgárdát látok. Pénzt, paripát, fegyvert. Égig-érő vascicscsergőt. Toronyórát láncsal. És mégsem tetszik. Ideig-óráig megnyer. Hosszú percekre levesz a lábamról, elbűvöl, elvarázsol, aztán unni kezdem.

Lehet, hogy egyszerűen más az ízlésem. Akár a sztoikus bölcs, nem azt mondom, hogy rossz, hanem csak azt, hogy nem tetszik. De ez nem válasz. Szeretném tudni, hogy mi nem tetszik. De miről is beszélnek? A *Szindbád*-ról, és annak ürügyén a másik monstre produkcióról, a *Don Quijoté*-ről is.

Kezdem azzal, ami tetszik. A választás feltétlenül. Krúdy maga a csoda. A film is, amit idestova fél évszázada varázsol belőle a két Szultán, Huszárik és Latinovits, meg persze Sára Sándor, Dayka Margit, Ruttkai Éva, a zeneszerző Jeney Zoltán, meg még vagy százan. A film, mese nincs, éppen olyan csoda, mint maga az írói mű. A mostani színházi produkciót tehát úgy várom, olyan magamra erőltetett, óvatos visszafogottsággal, ahogyan kell. Hiszen Krúdy rendezhetetlen – hogy Huszárikéknak sikerült, az a csodás kivétel –, a film pedig utolérhetetlen. Így is van. Pedig a színpadon varázslatos képek, mozgó festmények sora kápráztat el. Erős hangulatok. Remek muzsikák. Ha akarom, felismerem Podolint, Poprádot, Késmárkot, a mesés Szepességet. Megjelenik Krúdy, megidéződik Szindbád, a csavargó, a nőket bolondító és nőkért bolonduló szenvedélyes mesélő, a nagy füllentő, a női lélek titokzatos vizeinek hajója, a bolygó nyírségi, az örök rabló és örök kifosztott, a szívek kalóza és az örök hajótörött. Felismerem írásokat és helyszíneket. Van, ami olvasmányélményeimből köszön vissza, és akad olyan is, ami már a filmből. Borok, kocsmák, étkek. Óbuda, Terézváros, Viziváros, Tabán. És a nők. Az álmodozók és becsapottak, Lenke, Setétke, Fanny, meg az öngyilkosok, amilyen a leszakított ibolyácska, az elcsábított virágárusleány. És persze mindenekelőtt Majmunka. Szép ez a Nagybánya fénykorát is idéző háttér, a monstre produkció. Itt-ott megragad, a látvány olykor annyira szuggesztív, hogy felidézi elfeledettnek hitt, kristálytisztá gyereklátásomat... A varázsgömböt, melyet ha felráztunk, ámuló szemünk előtt csodásan szakadt a hó az erdei kunyhóra, a tengeri vitorlásra, a Kreml vörös tornyára... Aztán a Krúdytól (és Cervantestól) idegen, olcsó poénok, az unalomig ismétlődő, ám zsolozsmává vagy mantrává átlényegülni nem tudó, erőtlen

és költőietlen ismétlések, a véget nem érő, fantáziátlan felsorolások, az operába illő, végtelen haldoklás alatt azt veszem észre, hogy elkalandozom... Azon morfondírozok, vajon a remek díszlet egyik elemén egy létező lőcsei homlokzat másolata-e... Hogy vajon Krúdynál Podolinban libbentik-e fel szoknyájukat a lépcső tetején a hölgyek? Hogy hosszú-hosszú, üres perceiben vajon mire gondolhat ott az erkélyen Udvaros Dorottya, ábrándozik, a másnapi mákos bejglin jár az esze, Krúdy időkezelésének rejtélyein elmélkedik?

Azt hiszem, ez a bűbánatom ezzel az előadással. Elragad, aztán újra és újra elpottyant, nem képes megtartani, folyamatosan lenyűgözni, és a végén kielégíteni. Birkózunk hosszan, néha magunkfeledve repülünk, majd megint birkózunk hosszan, nagyon hosszan, aztán egyszer valahogy vége van. Mi ez? A dramaturgia hiánya? Rossz dramaturgia? Új dramaturgia? Nem tudom. Nem értek hozzá. Lehet, hogy nekem már Mnouchkine előadásai sem tetszenének? És különben is, nehogy már kötelező törvényekről, áthághatatlan szabályokról kezdjek itt papolni. Krúdy és a nők? Szindbád és a nők? A férfi és a nő? Miről is szól ez a darab? A szerelem és a széptevés művészetéről? A konyha, a mesélés művészetéről? Az emlékezés csodájáról? A felejtés és elmúlás borzalmáról és melankóliájáról? Mindezt inkább csak tudom. Beleképzelem. Emlékszem rá, hogy a regények és a film is erről szól. Meg az idő múlásáról. Az óraketyegéssel és harangkongással, ódon kalendáriumok sárgult lapjainak hullásával mérhető időéről. És sok más időéről, amik csak izzadságcseppek cseppkőhullásán, pátriárkák bozontos szakállának hosszán, hegyi patakok évszázados locsogásában tetten érhetők. A színpadon mindezt csak szakaszosan élem át. Érzem, hogy a díszlet, a fények, még a zene is az elmúlásról regélnek, egy elvesztett magyar világra utalnak. Gyász és halál előadása is ez. A Felvidék, Rozsnyó, Kassa, Kárpátalja, Beregszász, Podolin gyászja. Már Krúdy is gyászolt száz éve. Magyar nemest, ködös Nyírt, zúgó Kárpátot, régi szépasszonyokat, akiket soha nem kaphatott meg, mert rég meghaltak, amikor ő még meg sem született. Gyászolta nagyapák letűnt fiatalságát, nagyanyák meg nem valósult ábrándjait. Saját gyerek- és ifjúkorát. Mindent, ami megvalósult, ám elmúlt, és mindent, ami álom maradt, és úgy lett az enyészet.

Mintha egy Krúdy-képeskönyvet lapozgatnék. Nem is tetszhet, mert talán azoknak készült, akik nem olvassák Krúdyt.

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Ferenczi György és a Rackajam – Szomjas György

Betyárjáték

koncertfilmszínház egy részben

Zenészek: APÁTI ÁDÁM (wurlitzer zongora, basszusgitár), BIZJÁK GÁBOR (kürt, wurlitzer zongora), FERENCZI GYÖRGY (szájharmonika, hegedű), JANKÓ MIKLÓS (cajon), PINTÉR ZSOLT (mandolin), MESICS GYÖRGY (hegedű), KERÉKGYÁRTÓ GERGELY (brácsa), NEUMAYER GYÖRGY (hangmérnök), BIMBÓ CSABA (hiperűrugrás)

Táncosok: KOVÁCS NORBERT „CIMBI”, BALLA ZOLTÁN, BESENYŐ GÁBOR, FARKAS LÁSZLÓ, FUNDÁK KRISTÓF, HAHN-KAKAS ISTVÁN, IHÁSZ LÁSZLÓ, KÁDÁR IGNÁC, KASZAI LILI, LINCZENBOLD MAXIMILIÁN, LŐRINCZ HORTENZIA, MOLNÁR ANNA, SÍK RÉKA, SZABÓ RUBINKA, SZABÓ SZILÁRD, SZÜCS GÁBOR, VÉGSŐ MIKLÓS

Narrátor: OLT TAMÁS

Koreográfus: Kovács Norbert „Cimbi” // Rendezőasszisztens: Herpai Rita
Producer: Jantyk Csaba

Rendező: Szomjas György

mikor? hol?

PREMIER: 2016. január 9.

további előadások: február 27., 29. – 19 óra

Nagyszínpad

Együttműködő partner: Híd Média Kft.

BETYÁRJÁTÉK

Színháznak koncert, koncertnek színház. A *Betyárjáték*ban a lazán kapcsolódó dalok kiadnak egy ívet: egy betyár történetét, vagy többét egybegyúrva. Az előadás Kukorica Jancsival kezdődik, akinek a története egy klasszikus betyárrá válással indul. Éppúgy kezdik üzni, hajszozni, ahogy a betyárokat: »Jaj, a zsvány! jaj, az akasztani való! « Persze a *Betyárjáték*ban nem vitéz lesz Jancsiból, mint Petőfinél, hanem betyár. Élőben pedig fellépnek Kovács Norbert Cimbi és táncosai, valamint a néptáncmozgalom veteránjai. Szól a verbunk, és szólnak a Rackajam számai. Filmjelenetek, koncert, árnyjáték, balladák, korabeli dokumentumok. Mindez együtt egy élő rock 'n' roll film.

SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ

Színpadai vízió Juhász Ferenc hatalmas költeménye nyomán

A 20. századi magyar költészet egyik legjelentősebb alkotója Juhász Ferenc. A szarvassá változott fiú kiáltozása a titkok kapujából című nagyversének színházi és filmes verzióját is megrendezte Vidnyánszky Attila. Főszerepben: Törőcsik Mari és Trill Zsolt.

Milyen üzenetet hozhat fentről, akinek megadatik, hogy betekintszen a titkok kapuján? Ki emeli fel a „fiút”, hogy eljuthasson oda, ahol az ég és a föld egymással találkozik? Vidnyánszky Attila, aki a költői színház eszközeivel újraírta Juhász Ferenc hatalmas versét, az elszakadásról és a hazatérés lehetetlenségéről mesél, és a közösség által a magasba emelt ember, a „fiú” felelősségéről.

Akármi van is a titkok kapuján túl, aki odamerészkedik, csak jó hírt hozhat a közösségnek, amely őt oda felemelte – vallja a rendező.

A költeményről: a megtört, fájdalomban megöregedett anya várja vissza fiát a biztonságot nyújtó szülői házba. A fiú azonban nagy úton jár, a titkok kapuján szeretne áthatolni, mert odaát létezésének értelmét, igazságát sejtí. Anyja hiába csábítja a régi emlékekkel, a jól ismert illatokkal, ízekkel, táncokkal, mesékkel, a halott apa megidézésével, a fiú nem térhet haza. A fiú az önmagáról való tudást áhítja, ám ez csak úgy lehetséges, ha önnön arcát felejtí, ha „szarvassá változik”. A szarvassá változott fiúnak a gyökerektől az univerzumig a villanyfényben-benzinben fürdő városon keresztül vezet az útja, miközben folyamatosan felidéződnek számára a falusi otthon képei is.

A beregszászi előadása követi Juhász Ferenc hosszúversének tagolását. Az első szakaszban „az Anya és a Fiú téren és időn átívelő, a gyerekkort, az összetartozást felidéző párbeszéde”, a kétségbeesett anyai kiáltás és a fiú fájdalmas, de kíméletlen mondata („anyám, édesanyám, nem mehetek vissza, ne csalogass engem”) visszhangzik. A recitált párbeszédet olyan elementáris képsorok kísérik, mint a szarvas-fiú ébredése, vagy a könyv-patakon egyensúlyozó szarvascsorda rituális tánc. A második „epizodikus, már-már történeté összeálló, epikusba hajló jelenetsor” a fiúnak a modern városba vezető útját s az itt szerzett élményeit jeleníti meg, például találkozását a híveit benzinnel tápláló, sátáni nőakkal. A város izgalmas, kegyetlenebb tapasztalataival összemosódnak az otthon „földközeli” és az apa temetésének szinte szürreális képei.

Az előadás katartikus pillanatok sorozatából épül fel. Ilyen többek között a „csak tiszta forrásból” színpadi megfogalmazása, valamint az

utolsó jelenet, amikor a fiú a titkok kapuján a csillagok közé lép át – helyettünk, de értünk.

Vidnyánszky Attila 2009-ben a *Halotti pompa* és a *Három nővér* mellett a *Szarvassá változott fiú* rendezéséért kapta meg Moszkvában a Mejerhold-díjat. A színházi nyelv megújítóinak járó elismerést korábban olyan európai híru rendezőknek ítélték oda, mint Krzysztof Warlikowsky, Matthias Langhoff és Krystian Lupa. A 2003-ben született előadás sikerrel szerepelt a Bárka Színház nemzetközi fesztiválján, Kopolcson, az Ördögkatlan Fesztiválon, a kijevi GogolFesten és a Passages Fesztiválon (Metz, Nancy). A Szarvassá változott fiú 2014-ben bemutatott filmverziója számos fesztiválon szerepelt már, 2015 novemberében legjobb rendezésért járó elismerést vehette át Vidnyánszky Attila a Los Angeles-i Magyar Filmfesztiválon.

Juhász Ferenc

Szarvassá változott fiú

játsszák: Törőcsik Mari, Trill Zsolt, Szűcs Nelli, Varga József, Tóth László, Rácz József, Kristán Attila, Kacsur András, Kacsur Andrea, Ferenci Attila, Sötér István, Orosz Ibolya, Orosz Melinda, Béres Ildikó, Vass Magdolna, Ivaskovics Viktor, Szabó Imre, Gál Natália, Tarpai Viktória, Domáreckájá Júlia

Koreográfia: Horváth Csaba // Jelmez és díszlet: Oleksandr Bilozub // Dramaturg: Szász Zsolt // a rendező munkatársa: Kozma András

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

február 12. – 19 óra • Nagyszínpad

A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház előadása

Mészáros Sára, Kalmár Tamás, Sarkadi Kiss János, Szarvas József, Váncsa Gábor

A GÁT

Történetek a tűz körül – olyasmikről, amik az életben a legfontosabbak

A helyszín egy világvégi ír kocsmában. Itt találkozgat esténként három magányos férfi: Brendan, a harmincvalahány éves kocsmatulaj, Jack, a hatvan körüli autószerelő és a negyvenes Jim, aki Jacknek segít a garázsban. Hírlik, hogy a régi ismerős, Finbar érkezik egy fiatal nővel, akinek állítólag eladta közelben lévő házát. Finbar is erre felé lakott valaha, de már rég beköltözött a közeli kisvárosba, panziója és családja van, szóval a három „ittmaradthoz” képest karriert csinált. Érkezőnek is, és sörrrel, whiskyvel, ír tündérmesékkel és rémtörténetekkel elkezdődik az este. Tulajdonképpen ennyi a „sztori”: komótos beszélgetés és ivás közben észrevétlen belecsúsznak egy olyan hangulatba, amelyben mindenből kiszakad egy-egy furcsa és titokzatos történet, és maguk sem veszik észre, de életük egy fontos estét töltik itt együtt, amikor mindenkiről kiderül, mennyire vágyja a szeretetet, és közben az is kiderül, talán maguk sem hitték volna, de képesek is ezt a szeretetet nyújtani a másoknak. Talán mert egy kíváncsi, szép, szabad és törtszívű nő lépett közéjük néhány órára. Késő van, elköszönnek, minden megy tovább, ahogy eddig, és tudhatjuk, semmi nem úgy megy immár.

Történetek a tűz körül. Ez a darab műfaji meghatározása. Bérczes László rendező erről a válasz.hu oldalon így beszélt: ez talán egyszerűen azt jelenti, hogy ha az emberek – egymásnak akár idegenek is – képesek arra, hogy egy kocsmában a kandalló tüze köré gyűljenek, és ott sör és whisky mellett őszintén beszélgessenek, akkor, egyszer csak, maguk sem veszik észre, de olyasmikről beszélnek, amik az életben a legfontosabbak. Mire vágyik az ember, mit szeretne, mi nem sikerült az életében, mi az, hogy születés, szerelem, halál. Az utóbbi időben azt is észrevettem, hogy újra egyre fontosabbá válik a mese, a történetmesélés. Ez a vágy gyerekkorunk óta megvan bennünk, és most újra erősödik az igény. McPherson mestere a monológoknak, melyekben legendákat, titokzatos álmokat mesél el, de ígérhetem, hogy senki nem fog aludni rajtuk. Az előadás egy szép, szeretettel teli este lesz a tűz körül.

S hogy kinek ajánlja a rendező *A gát* előadást? Akit a bombasztikus hírek, a véres, nagyszabású, zajos események érdekelnek, annak nem ajánlom *A gát*-at, de annak igen, aki rászánja a türelmet, hogy egy másik ember tekintetére rákapcsolódjon, illetve ezáltal önmagára is figyeljen két órán át, és észrevegye azt, amit az önmagunk köré épített bástyáink közt nem veszünk észre. Itt most rá lehet nézni a másik emberre. Gyönyörű sorsok bomlanak majd ki a szemünk előtt...

Conor McPherson

A gát

történetek a tűz körül

Jack – SZARVAS JÓZSEF ■ Valerie – MÉSZÁROS SÁRA ■ Finbar – SARKADI KISS JÁNOS ■ Brendan – VÁNCSA GÁBOR ■ Jim – KALMÁR TAMÁS

Fordította: Upor László // Dísztet: Cziegler Balázs // Jelmez: Cselényi Nóra // Dramaturg: Kiss Mónika

Rendező: Bérczes László

mikor? hol?

február 17. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

A kaposvári Csiky Gergely Színház és a budapesti Nemzeti Színház közös produkciója

Az előadás kaposvári bemutatója 2015. október 2-án volt.

Conor McPherson engedélyét a Curtis Brown Group Ltd. (London) és a Hofra Kft. (www.hofra.hu) közvetítette.

YVONNE, BURGUNDI HERCEGNŐ

„Mindenkinek jut valaki, aki megőrjíti”

Fülöp herceg szokásos délutáni sétája közben egy borzalmasan csúf és visszatartó lányra lesz figyelmes. A herceg barátai kíméletlen és szemtelen gúnyolódásba kezdenek, ám Yvonne tudomást sem vesz megaláztatásáról. Hallgat. Hallgatása pedig olyannyira felbosszantja Fülöpöt, hogy elhatározza, feleségül veszi a tohonya torzszülöttet, mert hittet vallja: „Mindenkinek jut valaki, aki megőrjíti”.

S bár az udvar teljesen megbotránkozik a képtelen döntésen, a szülők remélve, hogy fiuk felhagy a gyerekes játékkal, színleg mellé állnak. Fülöp „tréfájában” azonban nincs megállás. Yvonne-t a palotába viszik, ahol alaposan megbolygatja az eddig vélt harmóniát és a fennálló rendet. A lány a körülötte lévők taszító tükröképpé válik, és bosszantó hallgatásával mindenkit „szóra bír”. Jelenléte régi titkokat, elhallgatott, ocsmány bűnöket hoz felszínre. Némáságának hangja van.

És bizony ebből a kellemetlen helyzetből csak egyetlen kiút van, a gyilkosság. Mert az udvarnak le kell győznie ezt a riasztó, saját bűnüket megrajzoló akadályt.

Witold Gombrowicz szatirikus darabja groteszk élccel és éles humorral festi meg az alakoskodás tiszta allegóriáját.

Jaroslav Fedoryshyn különleges koncepciója engedett a darab eddig megszokott játékhagyományából, és egy csodálatosan szép színésznő kapta meg a főszerepet. A vonzó Yvonne-karakter megformálása még inkább megerősít minket abban, hogy valójában az udvar a torz és az ocsmány.

„Gombrowicz és a színház viszonya ugyanakkor csupa paradoxon – írja Pályi András. – Mindössze három színmű és egy drámatöredék maradt utána, ezeket életében nem is nagyon adták elő. A leghosszabban a fiatalkori *Yvonne, burgundi hercegnő*nek kellett a fiókban várakoznia, hisz már a harmincas években megjelent, ám évtizedekig nem került színre, később mégis vitathatatlanul ez lett a legtöbbet játszott Gombrowicz-darab.”

Witold Gombrowicz:

Yvonne, burgundi hercegnő

játsszák: Pataki Szilvia, Kaszás Mihály, Vándor Éva, Havasi Péter, Kis Domonkos Márk, Ivaskovics Viktor, Szabó Erika, Pásztor Tibor, Molnár Gyöngyi, Smál-Szilaj Gábor

Díszlet, jelmez: Alla Fedoryshyna

Rendező: Jaroslav Fedoryshyn

mikor? hol?

február 2. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

a Váci Dunakanyar Színház és a Nemzeti Színház közös produkciója

SZIBÉRIAI CSÁRDÁS

Csárdáskirálynő – operett-előadás a hadifogságban

A *Szibériai csárdás* egy valószínűleg is megtörtént eset alapján idézi föl az első világháború alatt orosz fogságba esett magyar katonák kalandját, amely során a legtávolabbi szibériai hadifogolytáborban, részben fejből, részben pedig orosz-francia fordítási töredékek alapján írt szövegkönyvből, és emlékeztetből lekottázott partitúrából bemutatták a *Csárdáskirálynő* című operettet, amelyben a lúdtalpas, karikalábú, szőrös katonák játszották a női szerepeket is.

Történetünk során egy olyan speciális alkotómunka folyamatát mutatjuk be, ahol a produkciónak nem egyszerűen az a sikermérője, hogy vajon a közönség tapsol-e a végén, hanem az, hogy amennyiben elnyeri a tetszését az előadás az orosz táborparancsnoknak, akkor hazaengedi az évek óta a hazájuktól távol raboskodó hadifoglyokat. Ebben az extrém helyzetben kell teljesítményt nyújtania az amatőr társulatnak, azonban ezt csak a velük együtt raboskodó egyetlenegy profi segítségével tudják megvalósítani, aki az egykori bécsi és budapesti *Csárdáskirálynő* előadások ünnepezt karmestere volt. Ő viszont meglehetősen szkeptikus, és nem hisz ennek a vállalkozásnak a sikerében – egy ideig...

Kálmán Imre 1915-ben bemutatott operettje a háború alatt és után a fogolytáborokban is népszerű volt, ahol a fogságba került katonák polgári foglalkozásuktól függetlenül igyekeztek magukat lefoglalni, illetve másokat szórakoztatni, többek között azzal, hogy tábori színházat szerveztek. A díszleteket, a kellékeket, a ruhákat maguk készí-

tették el vagy szerezték be. Ilyen előadás során adták elő többek között a *Csárdáskirálynőt* a Magyar Tábori Színház tagjai 1919 novemberében Szibériában, Krasznaja Rjecskában. Természetesen a női szerepeket is férfiak játszották. A kottákat, dalszövegeket emlékeztetből jegyezték le. A Csárdáskirálynőt több táborban is előadták annak idején, volt, ahol 30 előadást is megért.

Tasnádi István:

Szibériai csárdás

zenés romantikus játék

játsszák: Illyés Ákos, Kuthy Patrícia, István István, Horváth Viktor, Lakatos Máté, Bánhidi Krisztián, Nyomtató Enikő, Nagyidai Gergő, Rák Zoltán, Kameniczky László, Horváth Sebestyén Sándor, Gulácsi Tamás, Tóth Zolka, Mátrai Lukács Sándor, Fellingier Domonkos, Horváth László Attila, Varga Balázs, Horváth Réka, Jenei Judit, Horváth Viktor

Jelmez: Csík György // Grafika: Bánki Ákos, Szöllősi Géza // Koreográfus: Ladányi Andrea // Zenei Vezető: Kazár Pál

Rendező: Tasnádi Csaba

mikor? hol?

február 5. – 19 óra • Nagyszínpad

a nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház vendégjátéka

Georg Büchner

Woyzeck

játsszák: Bruckner Roland, Pilnay Sára e. h., Pesti Arnold, Szalai Szabolcs, Benkő Ágnes, Sipos László, Piller Ádám, Nagy Gábor, Boznánszky Anna, Marton Mercédesz, Nagy Zsuzsi, Ziembicki Dóra

Zene: Gregorich Zsófia // Koreográfia: Benkő Ágnes // Tér: Sebők Júlia, Radványi Anna

Rendező: Nagy Péter István

mikor? hol?

február 8. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

a cellödömlői Soltis Lajos Színház Művelődési Egyesület vendégjátéka

16 éves kortól ajánljuk!

WOYZECK

A kisember, a közlegény, a társadalmi mértékrendszer a legapróbb egysége

Georg Büchner (1813-1837) a *Danton halála* és a *Leonce és Léna* szerzője, akinek befejezetlen, titokzatos drámája, a *Woyzeck*, amely megtörtént bűneset alapján íródott. 1821-ben, Lipcsében, Johann Christian Woyzeck borbély több késszúrással megölte barátnőjét, és a közvéleményt évekig lázban tartotta: vajon beszámítható Woyzeck vagy sem. Az orvosi szakvélemények, illetve a peranyag nyilvánosságra hozása pedig alapot teremtett Büchner számára egy dokumentarista ihletésű, mégis költői dráma megírására.

A mindössze 23 évesen elhunyt géniusz írói életművét lázas sietésben három év alatt alkotta meg, Büchner feltehetőleg utolsó hónapjaiban is dolgozott befejezetlenül maradt drámáján.

A szöveg 1879-ben jelent meg nyomtatásban, azonban alig keltett visszhangot. Csak az első világháború idején mutatkozott komolyabb érdeklődés a darab iránt. Akkor kezdték méltányolni a darab eredetiségét, sajátos, félelmetes és teljesen egyedi nyelvi világát, szinte filmszerű

jelenetkezési technikáját, és a szereplők átütő, lemeztelenített ábrázolását. A különös, látomásos, töredékes szöveg a modern dráma élvonalába emeli a *Woyzeck*-et. Alban Berg nagyhatású operát írt a történetből az első világháború alatt (1925-ben mutatták be). Werner Herzog és Szász János is megfilmesítette Woyzeck történetét, Tom Waits és Robert Wilson pedig zenés adaptációt készített Büchner darabjából.

Woyzeck, a kisember, a közlegény, a legapróbb egység a társadalmi mértékrendszerben. Élete szegénység és kiszolgáltatottság. Gyereke van Marie-től az egyház áldása nélkül. Borotválja a kapitányt, vesszőket nyes a cserjésben. Rendesen végzi a szolgálatát, az ebédpénzt az asszony kapja. A doktor általa készül megfejtetni, miként hasítható ketté az emberi tudat. Marie a jóképű katonákról énekel. És jön a borsó, szomszédasszony, tamburmajom, bibliai hallucinációk, borsó, kikiáltó, asztronómus ló, félrelépés, borsó, kocsma, borotválás, zsidó, borsó, és már minden halott.

Kelemen Csaba, Tunyogi Péter

GÖRGEY

Egy rossz nemzeti mítoszt oszlató kemény történelmi szembenézés – ősbemutató Egerből

Régi adósságomat törlesztem ezzel a drámámmal – írta a szerző, Görgey Gábor az egri Gárdonyi Géza Színház tavalyi ősbemutatója elé. – Betöltve a nyolcvanát, írói aktivitásom birtokában, húszegynéhány színdarabbal a hátam mögött úgy éreztem, tartozom az általam is megfogalmazott történelmi igazságnak e dráma megírásával. A történettudomány objektív és politikai kurzusoktól független, tisztességes része már kellőképpen a helyére tette a szabadságharc áruójaként megbélyegzett, megrágalmazott fővezér szerepét. Aki nem vesztett csatát soha, de a túlerő reménytelenségének küszöbén Kossuth minden hatalmat átadva neki, rábízta a világszi szomorú vég lebonyolítását. Majd elsőként elmenekült az országból. És elsőként nevezte Görgey Artúrt, immár külföldről, árulónak.

Sajnos a politika, és sok évtized kötelező iskolai doktrínája több generáción keresztül súlykolta az áruló Görgey Artúr torzképét, mely még ma is százazrek tudatában él. A történészek, és néhány irodalmi alkotás igazságtétele mellett nekem is kötelességem volt a színház közönségformáló erejével beleszólni e történelmi perbe. Egy rossz nemzeti mítoszt oszlató kemény történelmi szembenézés, melyre sajnos kevésbé vagyunk hajlamosak e hazában.

De nem hiányzik a darabból a buffó-vonal sem. A téma komoly drámaiságát – mint általában minden darabomban – itt is átszövi az ironia.

– A Görgey Artúr névéhez kapcsolódó világszi fegyverletétel, az 1848-49-es forradalom és szabadságharc nemzeti gyászba fordulásában neki tulajdonított szerep, az „ítélet vagy felmentés” ma is ellentmondásokkal teli – mondja Blaskó Balázs, az egri ősbemutató rendezője, aki

Kossuth megformálója az előadásban. – Van-e értelmes önfeladás? Lehet-e, kell-e vállalni a felelősséget az utolsó magyar hadsereg megsemmisüléséért, vagy a talán még lehetséges, de jóval távolabbi jövő életlehetőségét kell-e választani? Van-e vállalható kompromisszum?

A döntés egyszemélyi felelősség. Görgey Artúr honvéd tábornok döntött.

A döntés megítélése, pro és kontra, máig ható vita tárgya. Több analógia ismert azóta történelmünkben. 1919, 1945, 1956... Megtorlások, kitelepítések, ellehetetlenített élethelyzetek kontra élni akarás, életben maradás, megélhetés, karrier. Magyarázatra, feloldásra, feloldozásra váró tragikus életpéldák. Görgey Gábor drámája mélyen átélhető, emberi feleletet ad.

Görgey Gábor

Görgey

Játékszák: Kelemen Csaba, Balogh András, Nagy Adrienn, Dimanopulu Afrodité, Tunyogi Péter, Nagy András, Várhelyi Dénes, Blaskó Balázs

Díszlet: Bényei Miklós // Jelmez: Molnár Gabriella

Rendező: Blaskó Balázs

mikor? hol?

február 22. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Az egri Gárdonyi Géza Színház vendégjátéka

UTAZÁS AZ ÉJSZAKÁBA

Vélt és valós igazságok, sérelmek – egy család tragikus napja

„O'Neill volt az első, aki hazája irodalmában joggal mondhatta magát drámaírónak. Pályája a húszas-harmincas években ível felfelé. Amerika ekkor kezdi leszoktatni magát a nyárspolgáriságról, hogy térdet hajtson a Kultúra szentsége előtt – írja Robert Brustein *A lázadás színháza* című tanulmányában. – Az amerikai kultúrmanía elsősorban az irodalmon kívüli tényezőkre irányult, azaz inkább a művész személyiségére, semmint művészetének tartalmára. A kichezett kritikusok és kulturális fogyasztók számára, akiket nem érdekelt, hogy milyen is a mű, csak Nagy legyen, O'Neill volt az a hazai drámaíró bajnok, akit nem csupán Ibsen, Strindberg és Shaw, hanem Aiszkühülosz, Euripidész és Shakespeare ellen is ki lehetett állítani a küzdőtérre.

A külsőségeket illetően O'Neillre igazán ráillett a szerep, amit alakítania kellett. Komor volt és titokzatos, magánéletét balszerencse felhőzte, személyiségében pedig az érzékeny költő finom alkata, egy markos kocsmái Akhilleusz harciasságával ötvöződött. Kalandos ifjúkorát tengerészként, aranyásóként és csavargóként töltötte, és a nemzet szemében ezzel eleget tett a magazinokban olvasható igénynek, amely szerint az írónak Hatalmas Élményre van szüksége ahhoz, hogy a Való Életről írhasson.”

– Minden társadalom – vagy ha így jobban tetszik –, az emberi együttélés legkisebb sejtje: a család. Itt szocializálódunk, itt tanulunk életmintákat – magyarázza Blaskó Balázs rendező. – A családban kötjük az első kompromisszumokat az együtt maradás érdekében. Ütközünk, sérülünk, csiszolódunk, fejlődünk. Személyiségünk kiteljesedik,

vagy beszűkül. Gátlásaink erősödnek, vagy oldódnak. A szülők hibákat követnek el önmagukkal, egymással és gyermekeikkel szemben. A gyermekek is követnek el hibákat testvéreik, szüleik és önmaguk rovására. A családban sérelmeket őrzünk és megbocsátunk. Élünk, szeretünk, ragaszkodunk egymáshoz.

Az egri előadás egy párás nyári reggel első óráitól vezet – whisky- és morfingözös-ködön át – az éjszaka sötét órái felé. A négytagú Tyron család vélt és valós igazságokat felszínre hozó, sérelmeket felfakasztó tragikus napja ez: utazás a családi éjszaka mélyére.

Eugene O'Neill

Utazás az éjszakába

játsszák: Kelemen Csaba, Saárossy Kinga, Tóth Levente, Nagy András, Nagy Adrienn

Fordította: Vas István // Díszlet: Bényei Miklós // Jelmez: Molnár Gabriella

Rendezte: Blaskó Balázs

mikor? hol?

február 16. – 19 óra • Nagyszínpad

az egri Gárdonyi Géza színház vendégjátéka

Tóth Levente, Nagy András, Saárossy Kinga, Kelemen Csaba

MITEM

MADÁCH INTERNATIONAL THEATRE MEETING

MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

NEMZETI SZÍNHÁZ • BUDAPEST, 2016. ÁPRILIS 11 – 24.

KORTÁRSAINK,
A KLASSZIKUSOK

14 ország.

22 előadás.

4 színpad.

mitem.hu • nemzetiszinhasz.hu/mitem • facebook.com/mitembudapest • [#mitem](https://twitter.com/mitem)

Február 29-ig elővételben **30%** kedvezménnyel!

Diákjegyek ára egységesen **900 Ft.**

Homérosz: **ILIÁSZ**

Rendező: Stathis Livathinos

Polyplanity Company
Athén, Görögország

III. MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

április 12.

Homérosz:

ILIÁSZ

Rendező: STATHIS LIVATHINOS

Polyplanity Company | Athén, Görögország

Nagyszínpad

április 13.

JINDO SSIITGIMGUT

sámánszertartás

Jindo, Dél-Koreai Köztársaság

Nagyszínpad

április 14.

Jovan Sterija Popovic:

HAZAFIAK

Rendező: URBÁN ANDRÁS

Szerb Nemzeti Színház | Belgrád, Szerbia

Nagyszínpad

április 15.

Makszim Gorkij:

ÉJJELI MENEDÉKHELY

Rendező: DAVID DOIASVILI

Állami Zenés és Drámaszínház | Tbiliszi, Grúzia

Gobbi Hilda Színpad

április 16.

Carlo Gozzi:

A HOLLÓ

Rendező: NYIKOLAJ ROSCSIN

Alekszandrinszkij Színház | Szentpétervár, Oroszország

Nagyszínpad

április 17.

Valère Novarina:

IMIGYEN SZÓLA LOUIS DE FUNÈS

Rendező: VALÈRE NOVARINA & ADÉLAÏDE PRALON

Csokonai Nemzeti Színház | Debrecen, Magyarország

Kaszás Attila Terem

Luo Huaizhen :

LI YAXIAN

Rendező: XIE PING'AN

Chongqing Sichuan Opera Theatre (szecsuáni opera) - Kína

Nagyszínpad

GULLIVER UTAZÁSAI | Rendező: SILVIU PURCĂRETE | Radu Stanca Nemzeti Színház | Szeben, Románia

A HOLLÓ | Rendező: NYIKOLAJ ROSCSIN | Alekszandrinszkij Színház | Szentpétervár, Oroszország

április 18.

Valère Novarina:

NEVEK ERDEJÉBEN

Rendező: VALÈRE NOVARINA

L'Union des contraires, Festival d'Avignon, CDN de Montluçon, Le Fracas |

Franciaország

Gobbi Hilda Színpad

április 19.

Witold Gombrowicz – Bruno Schulz:

ÁTTÜNÉS

Rendező: WALDEMAR ŚMIGASIEWICZ

Teatr Powszechny | Radom, Lengyelország

Kaszás Attila Terem

GULLIVER UTAZÁSAI

Jonathan Swift életműve nyomán

Rendező: SILVIU PURCĂRETE

Radu Stanca Nemzeti Színház | Szeben, Románia

Nagyszínpad

április 20.

William Shakespeare:

OTHELLO

Rendező: GABRIEL CHAMÉ

Mikaproject | Argentína

Gobbi Hilda Színpad

április 21.

KORSZERŰTLEN KONCERT

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Moszkvai Művész Színház Akadémia | Moszkva, Oroszország

Gobbi Hilda Színpad

Anton Csehov:

SIRÁLY

Rendező: THOMAS OSTERMEIER

Théâtre Vidy-Lausanne | Svájc

Nagyszínpad

április 23.

William Shakespeare:

VÍZKERESZT, VAGY AMIRE VÁGYTOK

Rendező: BOCSÁRDI LÁSZLÓ

Tamási Áron Színház | Sepsiszentgyörgy, Románia

Gobbi Hilda Színpad

TIIT

Titus Andronicus nyomán

Rendező: SZERGEJ POTAPOV

P. A. Ojunszkij Szaha Színház | Jakutföld, Szaha Köztársaság, Oroszország

Nagyszínpad

április 24.

Stanisław Wyspiański:

AKROPOLISZ

Rendező: ANNA AUGUSTYNOWICZ

Teatr Współczesny | Szczecin, Lengyelország

Nagyszínpad

A műsorváltoztatás jogát fenntartjuk!

„...az az egy lépés, amíg a takarásból a színpadra érek, az olyan, mint a holdra szállás. Egyetlen kis lépés, de ha már fent vagyok a színpadon, akkor megszűnik a félelem. Mert ott nem vagyok egyedül, és eszembe jut, hogy erre készültem, hogy tudom, mit kell tennem, és ott vannak a többiek is, akik segítenek.”

„A VILÁG MÁZLISTÁJA VAGYOK”

Nagy Mari fregoliszínészetéről, boszorkányokról, a holdra szállás izgalmáról és nyugalmaról

Messziről indult. Sűgóként kezdte, majd végigjárta az összes lépcsőfokot a csoportos szereplőtől a véglegesített színészig. A Színművészetire ugyan nem járt, de úgy érzi: a kaposvári színház a lehető legjobb iskola volt. Évekig szabadúszó volt, de társulatban érzi jól magát, 2008 óta a Nemzetiben tag.

Gyerekként sok minden szeretett volna lenni, többek között tanár, és Chile felszabadítója is, mígnem egyszer csak bekúszott az életébe a színház. Hol és mikor?

– Kaposváron. Ott láttam először előadást, mégpedig Pogány Judittal a *Hamupipóké*t, ami maradandó élmény volt, ahogy aztán több más előadás is. Kaposvár mellett, Toponáron születtem, úgyhogy budapesti színházat – a televíziós közvetítéseken kívül – gimnazista koromban láttam először, amikor felhoztak bennünket a Vígszínházba, a *Bernarda Alba házára*. Különben a kaposvári színházon nőttem fel, annak köszönhető, hogy színész lettem. Anyukám mesélte, hogy általános iskolás koromban az osztályfőnököm egyszer elkapta a buszmegállóban, és elmondta neki, hogy a „Mi lesz belőlem, ha nagy leszek?” kérdésre azt írtam, hogy színész. Anyukámnak persze fogalma sem volt erről, mert otthon addig arról volt szó, hogy tanítónő leszek.

A szülei mit szóltak a váltáshoz?

– Apukám cukorfőző munkás volt, anyukám ugyanott, a cukorgyárban csomagoló, tehát a színház az ő életükbe rajtam keresztül szűrődött be. Szerintem egy másodpercig nem gondolták komolyan, hogy színész leszek, sőt, amikor már a színházban dolgoztam, akkor is hosszú ideig várták, hogy visszafordulok, és mégiscsak egy rendes, em-

bernek való munkát választok. De ez a reakciónk teljesen természetes volt, főleg, hogy valójában én se tudtam, hogy a színészetet eszik-e vagy isszák, csak a hatását éreztem, hogy nagyon jó és izgalmas lehet, mert rám jól hatott.

Nem járt főiskolára. Ez azt jelenti, hogy az érettségi után egyszerűen bekapogtatott Babarczy Lászlóhoz, a kaposvári színház igazgatójához?

– Jelentkeztem a Színművészetire, és el is jutottam a második rostáig, aztán tovább már nem. Viszont azt is tudtam, hogy ilyen fiatalon nem szokás csoportos szereplőket, statisztákat felvenni Kaposvárra. Ugyanakkor rendszeresen jelentkeztek a színházba fiúk és lányok is, és Zsámbéki Gábor, majd később Babarczy László is úgy gondolta, hogy ők, mielőtt statisztálni kezdenek, dolgozzanak kellékesekként, díszítőkként vagy bútorosokként. Én a fizikumommal sűgő lettem, mert akkor pont azt kerestek.

Tudta, hogy mi a sűgő feladata?

– Azt hittem, hogy sűgni, suttozni kell, miközben meg persze üvöltönni kell. Egy évet dolgoztam csak sűgőként, és biztos vagyok benne, hogy bitang rossz voltam. Semmi mást nem csináltam, csak ültem oldalt, és

ha rám szóltak, segítettem, egyébként meg néztem a színészeket, hogy mit csinálnak. És közben rengeteget tanultam, jó elméleti alapot kaptam. Babarczy egy év után azt mondta: jelentkezsek még egyszer a bölcsészkarra, de úgy próbáljam meg, hogy nem dolgozom a színháznál. Ezért előbb újságkihordó lettem, majd beadtam a jelentkezési lapot, de amikor behívtak szóbelizni, már nem mentem el. Mert eldöntöttem, hogy inkább csoportos szereplő, segédszínész leszek, nem pedig bölcsészhallgató. Így indult a pályám, elég messziről. Aztán szépen lassan kaptam mondatokat, kisebb szerepeket, így előbb gyakorlatos, aztán ideiglenes, majd véglegesített színész lettem, 1986-ra.

A főiskola soha nem is hiányzott?

– Amikor huszonegy éves lettem, Lázár Kati javasolta, próbáljam meg újra, mert egyszer majd sajnálni fogom, hogy kimaradt. Elmentem, és az első rostán kirúgtak, mert akkor már gyakorlatos színész voltam Kaposváron, és Budapesten nem rajongtak a kaposvári iskoláért. De nem bántam, mert úgy éreztem, nem hiányzik a főiskola, anélkül is jó helyen vagyok. Kaposvár akkor kitűnő színház volt, hatalmas erővel, energiákkal, odafigyeléssel működött, a fél ország odajárt előadásokat nézni. Többen is voltunk ott, akik nem végeztünk főiskolát, és mi egy fészekaljba tartoztunk. Később néha eszembe jutott ugyan, hogy kár, hogy nekem nem adatott meg, ami a főiskolásoknak igen, hogy vannak évfolyamtársaik, ismerőseik a szakmán belül, de ilyenkor inkább arra gondoltam, hogy Kaposvár mindent felülmúl.

Miért jött el onnan 1993-ban?

– Egyrészt, mert addigra sokan mások is elmentek, a fészek ürült, másrészt, mert akkor forgattuk Gothár Péterrel *A részleg* című filmet, ami kicsit megbonyolította a helyzetemet.

Nagy Mari

Jászai Mari-díjas színésznő. 1961-ben született a Somogy megyei Toponáron. 1979-től 1993-ig a kaposvári Csiky Gergely Színház tagja, majd szabadúszóként játszott a szolnoki Szigligeti Színházban, Budapesten a Merlinben, az Új Színházban és a Radnótiában. 2008-tól a Nemzeti Színház társulatának tagja. A 2015/2016-os évadban a *Szindbádban*, az *Ingyenélőkben*, a *Don Quijotében* és *A helység kalapácsában* játszik, majd a *Csongor és Tündében* és a *Cyranóban* lesz látható.

Nehéz váltás volt?

– Nagyon. Kemény volt, mert hiába voltam Kaposváron a helyemen, hiába volt *A részleg* sikeres, nem volt helyem Pesten. Én csak társulatban érzem jól magam, és amikor Pestre költöztünk a családommal, épp nem volt hely sehol, minden színház tele volt. Úgyhogy jött a kényszerű szabadúszás, amit inkább szabadesésnek nevezek. Dolgoztam a Stúdió K-val, a Krétakörrel, a Katonában, a Radnótiában, az Új Színházban, és szerencsém volt, mert közben mindig úgy éreztem, hogy mindegyik társulatnak a tagja vagyok. Harminchárom éves voltam, nem voltam nőcis, a fizimiskám nehezen volt berakható bárhová. Holl Pista mondta egyszer, hogy a színházigazgatók nem engedhetik meg maguknak azt a luxust, hogy olyan típusú színészt tartsanak, mint amilyen én is vagyok. Fregoliszínészt.

Az mit jelent?

– Hogy bármit rá lehet „akasztani”. Előnye, hogy nem kell megküzdenem azzal, hogy már nem vagyok díva, hogy elmúltam ötven, mert hu-

„A legtöbb embernek van egy elképzelése arról, hogy milyennek kell lennie egy színésznőnek, de annak csak úgy tudnék megfelelni civilben, ha eljátszanám azt a szerepet, hogy milyen is egy színésznő.”

szonöt évesen is játszottam vénasszonyokat. Gyakran előfordult, hogy amit senki nem akart játszani, azt eljátszottam én. Pozitívum még, hogy nem kell aggódnom a szerepköröm miatt, mert képlekeny, sokoldalú, és a legváratlanabb helyekről is jöhetnek felkérések. Úgyhogy a világ mázlistája vagyok, mert számtalanszor volt olyan, hogy soha nem gondoltam volna, hogy ezt vagy azt a szerepet eljátszhatom, és mégis!

Ennek ellenére volt, hogy úgy érezte: nem használják, nem foglalkoztatják eléggé?

– Nem. De még mindig el tudok bizonytalanosodni, hogy lehet, hogy igazuk van a rendezőknek, és ha nem hívnak, az azért van, mert nem tudok többet nyújtani. Ez természetes reflex. Hogy azt érzem, hogy nem vagyok annyira exhibicionista, hogy ezt akarjam csinálni. Miközben pedig csak ezt akarom csinálni. Akkor is, ha a mai napig bennem van a félelem, minden egyes színpadra lépés előtt... Mert az az egy lépés, amíg a takarásból a színpadra érek, az olyan, mint a holdra szállás. Egyetlen kis lépés, de ha már fent vagyok a színpadon, akkor megszűnik a félelem. Mert ott nem vagyok egyedül, és eszembe jut, hogy erre készültem, hogy tudom, mit kell tennem, és ott vannak a többiek is, akik segítenek. Hiszen ez egy összjáték. És akkor már jól esik ott lenni a színpadon.

Közben meg nem szereti magáról azt mondani, hogy színész.

– Mert ha azt mondom, akkor érdeklődve rám néznek, hogy igen? Tényleg? És még esetleg azt is megkérdezik, hogy hol, és arra meg azt felelem, hogy a Nemzeti Színházban, amire meg sokszor az a válasz, hogy „ja, ritkán járok színházba”. Régebben szeméremből nem merem megmondani, hogy színész vagyok, most meg azért, mert attól tartok, hogy hosszan kellene magyarázkodnom, hogy hogy kaptam rá jogosítványt, hogy az lehetek, színész. Nagyon vicces, hogy amikor a

legutóbbi Aldi reklámot csináltuk, kifejezetten tanárnőként kezelték az emberek. Azt hitték, hogy egy tanárnő vagyok, akit kiválasztottak egy iskolából. Megkérdezték, hol tanítok, amit én persze dicséretnek vettem. A legtöbb embernek van egy elképzelése arról, hogy milyennek kell lennie egy színésznőnek, de annak csak úgy tudnék megfelelni civilben, ha eljátszanám azt a szerepet, hogy milyen is egy színésznő.

Szokott nemet mondani szerepre?

– Nem szoktam, de egyszer mondtam, amikor a *Médea* gyermekeit kellett volna játszani gyerekeknek. Elképzelhetetlen volt számomra, ahogy a gyerekeimet megölöm, ráadásul gyerekek előtt. Nem ment. De különben sok olyan szerepet kapok, amiről nem tudom, mi lesz végül belőle. Azt pedig még Kaposváron tanultam meg, hogy három mondatos jelenetből is lehet olyasmit csinálni egy színdarabban, ami miatt később újabb lehetőséget kaphatok. Ott nagyon meg lehetett tanulni, hogy hogyan legyen egy kis, akár néma szerep is érdekes, izgalmas, hogyan szolgálja az előadást. Aztán vannak azok a szerepek, mint például a legközelebbi, Mirigy a *Csongor és Tündé*ben, ahol meg az a nehézség, hogy már rengetegen eljátszották előttem, nagyszerűen.

A rendező segíthet.

– Persze, és én alapvetően rendező-centrikus vagyok. Addig nem tudok beljebb menni egy szerepbe, egy darabba, amíg nem kapok impulzust. Később, amikor már felvettem a fonatát, tudok előre, hátra, jobbra, balra menni, csak fontos, hogy indítsanak el, mert különben tétova vagyok. Egyszer Lady Macbeth voltam, Tiwald György rendezett, és megkérdezte, honnan indítanám el a szerepet, mire bekucorodtam a sarokba. Éreztem persze, hogy onnan nehéz lesz repülni, aztán mégis sikerült. De általában így vagyok: behúzódok a sarokba, és figyelek,

A park – Titánia szerepében Makranczi Zalánnal | fotó: Gordon Eszter

amíg eszembe nem jut, hogy mi közöm lehet az adott szerephez. Aztán, ahogy megyünk előre, egyszer csak eljön az a pont, amikor elegendem lesz mindenből, és csak úgy tudok továbblépni, ha „ráteszem az ösztönt” is: ha minden létező érzékemmel beleugrom a szerepbe, ha kizárom a külvilágot. És olyankor nem érdekel, ha hülyének tart mindenki, sőt, én is saját magamat, mert azt hiszem, ezek a jó pillanatok, minden szerepnél. Ez az igazi Holdra szállás.

Mirigynél eszébe jutott már valami?

– Igen, például, hogy Toponáron milyen sok idős asszonyt ismertem, köztük boszorkányokat is. Illetve olyanokat, akiről azt mondta nagyanyám, hogy boszorkányok. Engem például egy javasasszony gyógyított ki a dadogásból, úgy, hogy viaszt öntött a tenyerembe. Ő jó boszorkány volt, de volt a faluban rossz is. Mindig tudtam, kitől kell félni. De hogy Mirigy milyen lesz, azt még nem tudom, mert nagyon az elején járunk. Az ügyelőnk, Géczi Pista már öt *Csongor és Tündét* végigcsinált, és sokat mesél azokról a legendás előadásokról. Örülök ezeknek a történeteknek, de biztosan tudom, hogy olyan Mirigyet, mint Bajor Gizi, Gobbi Hilda, Ronyecz Mari, Csomós Mari, vagy Molnár Piroska, nem fogok csinálni. De nem is kell. Olyat fogok csinálni, amilyen én vagyok.

A Nemzeti Színház társulatához Alföldi Róbert hívására csatlakozott.

– Robival korábban dolgoztam az Új Színházban, és amikor megpályázta a Nemzetit, megkérdezte, hogy ha megnyeri, eljönne-e ide. Nagyon örültem a hívásnak, szívesen jöttem, aztán megrettentem és bebújtam a sarokba – mármint lelkiileg. Pedig semmi okom nem volt rá, és nem is tartott sokáig ez az állapot, mert mindjárt az első évadban

jött Botho Strauss darabja, *A park*, amiben minden porcikámmal végighúztam magam pucéran a színpadon.

A park erős visszhangot kiváltó előadás volt, Titánia szerepe pedig POSZT-díjat hozott. Nehéz volt teljesen meztelenre vetkőzni?

– Meglepődtem, hogy meg mertem tenni, de utána úgy éreztem, inentől bármi jöhet, bármire képes vagyok. Azt hiszem, szerettem azt az előadást. Az első öltöztetési próbán, amikor behívtak bennünket a színpadra, hogy megmutassuk a jelmezünk, a következő történet: rajtam bőrkabát volt, szétnyitottam és ott álltam pucéran – ettől kezdve nem volt más választás. Ettől kezdve kizárólag Titánia létezett. Meg a pucér, 48 éves testem, ami színészileg elég erős gesztus.

Az igazgatóváltás idején, amikor Alföldi Róbert után Vidnyánszky Attila érkezett, okozott fejtörést, hogy menjen-e vagy maradjon?

– Szerintem Robi jó színházat csinált itt, és tudom, hogy Attila is jó színházat szeretne és fog is csinálni. Nekem a problémát inkább az okozta, hogy nem értettem, hogy a kettő miért zárja ki egymást. Attilával nagyon jókat dolgoztunk együtt az Új Színházban, a beregszásziak is jó barátaim. Ami számomra nagyon nem volt rendben, és általában nincs rendben, az az, hogy ebben az országban mindig választani kell. Nemcsak színházi téren: Koppány vagy István, Széchenyi vagy Kossuth. Az istennek nem lehet a kettő egyszerre, mert az már valamiért nem működik. Ki jobbra, ki balra húz, ami nagyon nem jó. Közben itt a színházban már rég nincs feszültség. A színházcsinálás időigényes műfaj, az idő koptatja, vagy éppen kivirágkoztatja a problémákat, elsüllyeszti, majd újra előveszi őket. Lclassulnak, felgyorsulnak a folyamatok a vizsályokban is. Azt viszont továbbra sem értem, hogy

Mátray Lászlóval a Szindbádban

László Zsolttal a Hamletben | fotó: Horváth Judit

miért kell minden áron szétszakadni? De szerencsére sem Attila, sem én nem foglalkoztunk ezzel a vircsafttal, ő is tudta, hogy én mit élek át, és én is tudtam, hogy ez a helyzet számára se normális.

Olvastam, hogy főpróbahéten szinte megállás nélkül főz a családjának. Ez valamiféle terápia, vagy babona?

– Főpróbahéten mindig úgy érzem, hogy keveset vagyok otthon a férjemmel és a fiammal – nemcsak fizikailag, hanem fejben is, és így kompenzállok. Így mutatom meg, hogy törődök velük, hogy ott vagyok velük, miközben ez persze egyáltalán nem igaz, és ezt ők is látják, tudják. Jókat főzök, csak attól, hogy nem figyelek oda rendesen, túlságosan sokat.

Férje színházban dolgozik, a fia, Viktor Balázs szintén színész. Otthon milyen gyakran téma a színház?

– Folyton. Nálunk úgy alakult, hogy én mindig hazavittem a „munkahelyemet”, a férjem is hazavitte, a gyereket meg mindig érdekelte, hogy mi történt velünk aznap.

Akkor nem is volt kérdés, hogy ő is színész lesz?

– Rockzenész is akart lenni, bölcsészkarra is járt, de a színészetet nem tudta kikerülni, mert ebbe nőtt bele. Láta, hogy én nagyon szeretem a színházat, hogy ettől boldog vagyok, és egyszer csak azt mondta: ő is szeretne a színház barátja lenni.

Meg szokta őt nézni a színpadon?

– Igen, de azt inkább nem mesélem el, hogy milyen érzés. Borzasztóan izgulok miatta. De én, ha színházba megyek, és fél hétre érek csak oda,

akkor már úgy érzem, elkéstem. Elmebeteg néző vagyok. De egyébként, amikor két évvel ezelőtt a szívem miatt kórházba kerültem, ott is azt figyeltem, hogy működik a kórház – színházként. Néztam a recepciókat, a nővéreket, az orvosokat, az arcukat, a helyzeteket, azt, hogy ki hogyan beteg. Egy nagyon izgalmas és tökéletes előadás zajlott a szemem előtt.

V. NAGY VIKTÓRIA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

A Kálvin tér egyik bérházában működött „Bátorka” és kávéházként a kör alakú Báthory kiosk

SZÍNÉSZEK A „BÁTORKÁBAN”

Bajor Gizitól a Thália Társaságig – történetek egy Bátor kávéház életéből

Bajor Gizi kiválasztott volt, a színpad választotta őt, akit kora gyermekkorától kismagának. A Kálvin-téri kávéházból – amelyet Bátorának is becéztek – egyenes út vezetett számára a Nemzeti Színházba, melyhez mindvégig hű maradt. A kávéház másik színházi vonatkozása, hogy ez volt az újjító szellemű Thália Társaság törzshelye...

A Kálvin téren (akkor még Széna), 1864-ben készült el az a háromszintes neoreneszánsz stílusú bérház, amelyet az ország legkiválóbb építész, Ybl Miklós tervezett Geist Gáspár számára. A jómódú gyulai kádármester fia Bécsben elsajátította a gyertyaöntés mesterségét, pár év múlva Pestre költözött és megalapította a „Pannónia” gyertyagyárat, melynek hasznából jelentős vagyont tett szert. Az épület földszintjét elfoglaló kávéháznak 1871-ben az a Bátor Mihály lett a gazdája, akinek a nevét a tulajdonosváltások után is viselni fogja, később már előkelőbb Bátoriként, pedig a derék kávé családfájának semmi köze az erdélyi fejedelmekhez. A tisztességes Bátorit 1880 és 1889 között választották meg az ipartestület elnökének, majd díszelnökké emelték, amely címet 1896-ban bekövetkezett haláláig viselte. Beyer Marcell bányamérnök, vaskereskedő álmában sem gondolta, hogy egy nap szögvasak helyett porceláncsészekkel fog bibelődni és Pest legnépszerűbb kávésa lesz. Míg nem a család barátja – a Bátor akkori tulajdonosa, Morvai Ferenc – eladásra kínálta az anarchista tüntetők által 1905-ben feldúlt kávéházat. A szorgos tisztviselő családjával együtt a

Geist-ház harmadik emeletére költözött és új életre keltette a helyet. Beyer úr csinos kislánya, Gizi sokszor besegített a kiszolgálásban, nagylányként a kasszagépet üzemeltette. Ahogy keresztülsuhan a dohányfüstös termekben, a bájos jelenség miatt támadt egy-egy rossz bemondás, kártyás nyelven szólva „renonsz”. Így egy nap elnevezték Gizit Renonszának. A név rajta maradt, sőt a ház első emeletén lakó Csathó Kálmán, a Nemzeti Színház későbbi rendezője is így emlegette az időközben színésznővé avanzsáló tehetséges leányt, aki immár Bajor Gizi néven lépett színpadra. Álljon itt egy részlet Bajor Gizi életrajzából, amely bepillantást enged a vendéglátóhely történetébe:

„Azán egyszer egy nap, a közel negyven esztendeje éjjel-nappal működő Bátor kávéház, bezár. Igaz, még ha nem is Beyer Marcell üzemelteti végig, negyven esztendőn át ezt a nagy múltú és híres kávéházat, most a bezáratásakor mégis a Beyer család megélhetése kerül katasztrofális helyzetbe az új bázistulajdonos felmondása kapcsán. Az új tulajdonos azzal a megokolással mond fel a kávéház üzemeltetőjének Beyer úrnak, hogy nem tűr a házában

Merész Gyula festőművész 1918-ban örökítette meg Bajor Gizit

Beyer Marcell kávéháztulajdonos

éjszakai üzletet. Eget-földet megmozgatnak az akkori Pestiek, hogy a kávéház bezárását megakadályozzák, de a tulajdonos hajthatatlan. (...) Beyer Marcell a hatóságokhoz folyamodik új kávéház nyitására, és engedélyt is kap a Kálvin tér közepén egy barakk-kávéház építésére. Az új Báthory kávéház hamarosan megnyílik, és még jó néhány esztendeig szolgálja a környéket, bár korábbi fényét soha többé nem nyeri vissza, viszont némiképpen enyhíti a család anyagi gondjait."

Beyer Marcell nem esett kétségbe, 1912-ben megvette a Kálvin tér közepén álló Stern József építtette kör alaprajzú kiosk-dívatáruháza, és engedélyt kért kávéházi átalakítására. A lenyűgöző, tükörablakos körpanorámával, délszaki növényekkel ékes Báthory kiosk a város egyedi helye lett. Sajnos a „Bátorka” csupán néhány évig lehetett a tér színpontja, mert a főváros árucarnokot (Fényes Áruház) gondolt ide, és lebontatta a vendégek által „a nyugalom szigetének” is hívott helyet. A tér „cserébe” egy Baetz Vilmos-féle nyilvános illemhelyet kapott, valljuk meg, a református templom előtt ez a bodega sem mutatott valami fényesen.

Ismerkedjünk meg közelebbről a színházi világból ide tömörült fiatal törzsvendégekkel. A rövid életű, de annál nagyobb hatású Thália Társaság 1904-ben alakult a német és francia „szabad színházak” mintájára. Alapítói épp csak kikerültek az iskolapadból: Bánóczi László, Lukács György (igen, a filozófus), Benedek Marcell és művészeti vezetőként a Nemzeti fiatal rendezője, Hevesi Sándor. Minden tekintetben újat akarnak: kortárs darabokat vagy a klasszikusok teljesen új megközelítését, új játéktílust, nyitott gondolkodású színészeket, modern díszletet, jelmezt!

Félig-meddig vagy teljesen kívülálló is lelkesednek a tervekért: az egyesület tagnévsorában ott találjuk az alig huszoneves Kodály

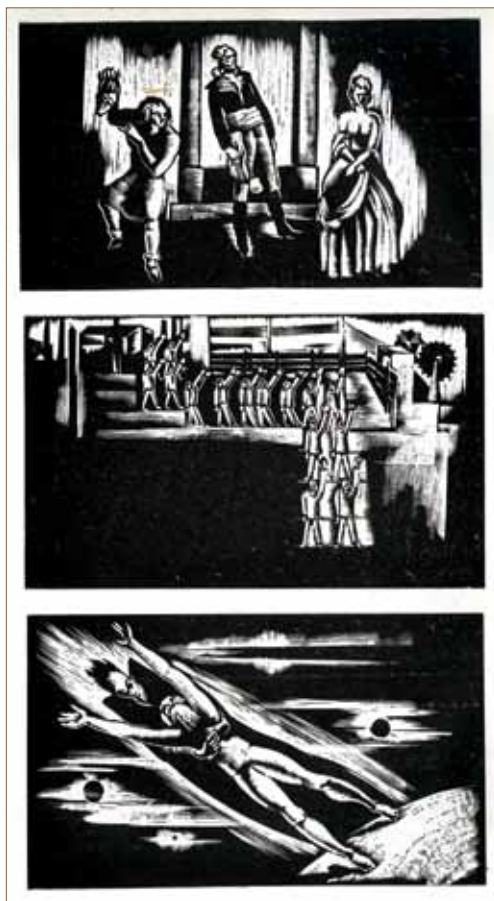
Zoltánt, Balázs Bélát, Hóman Bálintot, a leendő nagy történészt és kultuszminisztert, Jaschik Álmost, akiből később festő és iparművész polihisztor lett, de az ekkor már 76 esztendőes Korányi Frigvest, a híres orvosprofesszort is.

Hát a színházi palánták? Vannak köztük amatőrök, akikből itt válik profi – Dajbukát Ilona, Kürthy György, Bálint Lajos – és kezdők, akik majd sokra viszik: Forrai Rózsi és Forgács Rózsi, Herczeg Jenő, Huszár Károly vagy Törzs Jenő. És lesz, aki egészen másképpen válik híressé: Karinthy későbbi felesége, Judik Etel, a kiváló újságírónővé fejlődő Balogh Vilma vagy az ekkor még ifjú rendező, később a magyar detektívregény atyja és kabarészerező Moly Tamás.

Játszanak Ibsent (négy darabját is), Schnitzlert, Hauptmannt, Courteline-t és d'Annunziót, felújítják Hebbel hetven-nyolcvan éve nem látott *Mária Magdolnáját*, 1907-ben náluk debütál *A nagy fejedlemmel* Lengyel Menyhért – tele vannak ragyogó tervekkel, csak hát... persze hogy a pénz! Se megfizethető játszóhelyet, se az újra fogékony, fizetőképes nézőket, se támogatást nem könnyű találni. Az előadásokat a Rottenbiller utcai Népszínpadon, a Várszínházban és a Folie Caprice-ban tartják, 1908 elején, a legnagyobb hóban vidéken turnézna, a szakszervezetekkel együttműködve próbálnak közönséget toborozni – de hát nem, nem megy. 1908. december 28-án játszanak együtt utoljára, aztán a társaság feloszlik.

Rossz nyelvek szerint a társaság tönkretételében komoly szerepe volt Beöthy Lászlónak, aki ekkor már nemcsak az operett fellegvárát, a Király Színházat, hanem a prózai előadásoknak szentelt Magyar Színházat is igazgatta, ugyanis 1907-ben hároméves szerződéssel sikerült „kivásárolnia” és a Magyarba csábítania a Thália társulatának jelentős részét...

SALY NOÉMI

A Színpad első számának címlaja, és Buday György Az ember tragédiájához készült fametszetei a laphoz tartozó műmellékletből

SZÍNHÁZI LAPOK SZEGEDEN

Ma is példaértékű színházi kiadványok – Színpad, Színházi Újság, Színház és Társaság

A vidéki színházi sajtóról általában hallgat a színháztörténet. Ennek nem csupán az az oka, hogy a nagy tervekkel alapított lapok néhány szám után kifulladtak; hanem az is, hogy jó néhányat közülük csak szórványszámokból ismerünk. Szeged kiemelése a gazdag kínálatból nem esetleges.

Ez az egyetlen olyan vidéki város, ahol az alkalmi kiadványokban értékes irodalmi művek kaptak helyet; az 1930-as évek végén pedig – *Színpad* címmel – rangos színháztudományi szemle látott az egyetemi városban napvilágot.

A vidéki színházi lapok, jellegüknek fogva eleve pusztulásra voltak ítélve. Olyan művészethez kapcsolódtak, mely csak a jelenben létezett. Az a színházi újság, mely a színletről sarjadt, az előadás hirdetésével, a szereposztással, a darab tartalmával, a legfrissebb hírekkel, pletykákkal, érdekességekkel, egyetlen estére készült, másnap már senkit sem érdekelt; s meglehet, hogy már a megjelenés napján kidobták. A hirdető azonban, akik fenntartották a lapot, szívesen látták az irodalmat, hiszen a művészetbarát a verset, esszét csak otthon tudta kényelmesen elolvasni. Samikor például 1922-ben Juhász Gyula *Hermia* című versének végére értek a *Színházi Újság*ot böngészők – megtudták azt is, hogy kalapok, fehérneműk, kötött szövetárak óriási választékát Fischernél, a Kölcsey utca 4. szám alatt álló üzletben lehet megvásárolniuk.

A színházi lapok fennmaradásában nagy szerepet játszott a véletlen is. Lugosi Döme szegedi ügyvéd és színháztörténész könyvtárában ismeretlen számai maradtak fenn a már említett hetilapnak. Lugosi Dömének köszönhetjük, hogy Juhász Gyulának több olyan írása is előbukkant, melyet eddig nem ismertek monográfusai; sőt a

színházi szonettek hiányzó darabja, *A komikus* is csak e gyűjteményből ismert.

Néhány évvel később, 1926-ban *Színház és Társaság* címmel jelent meg a szegedi társulat orgánuma. Különös benne látni József Attila *Hivogató* (1926. április 6.) és *Fiatal rák* című versét (1926. május 3.). Bár egy-egy helyen másképp fogalmazott a költő, mint ahogy a mai kiadásokban olvasható, a legfurcsább a költemények tördelése. (Valószínű, hogy az újságoldal tükrét követték.) József Attila mellett figyelemre méltó a *Párizsi notesz* című rovatban Hont Ferenc *Kollektív művészet felé* című cikke (1926. július 26.). Hont már ekkor megfogalmazta, hogy az élettől elszakadt művészetet ismét össze kell kapcsolni az élettel és a tömegekkel. Ekkor azonban még nem a társadalmi kérdések előtérbe állítását szorgalmazta a fiatal „teatrológus”: „Megtalálni azt a művészeti formát, amelyet minden ember magáénak vallhat. Lehet-e ilyen formát találni? Lehet. Íme, egy jó példa: a burleszk. A jó burleszken mindenki nevet, pártállásra, műveltségre és társadalmi helyzetre való tekintet nélkül. Miért? Mert a jó burleszk az ember elsődleges érzékeltetésén át akar hatni. És az elsődleges érzékelés minden embernél közös.”

Hont Ferenc hosszú ideig meghatározta Szeged színházkultúráját. Először 1925. április 30-án jelent meg fotója a *Színház és Társaság* címlapján. Ekkor Karinthy Frigyes *Holnap reggel* című művében Ember

*Az öltözőben ül: most festi arcát.
Orrát pirosra és képét fehérré.
Nagy, borzas üstököt nyom a fejére.
Melyből hátul kivillog a kopaszság.*

*A tört tükörből ránéz egy keserves
És mulatságos arc, mely idegen.
Berreg a csengő éles ridegen.
Mellette toporzékol a szerelmes.*

*Ő színpadra lép. A mélyből és magasból
Vad taps riad, mint zápor a tetőn,
Ő meghajol, s fürgén előre jön.*

*A háziúr is mosolyogva tapsol.
S mellette gukkerez becses neje.
Ő arra gondol: holnap elseje!*

Ez a korábban ismeretlen Juhász Gyula-vers
a Színházi Újság egy véletlenül előkerült lapszámában bukkant fel

Sándor szerepét játszotta vendégként. Éppen tíz évvel később jelent meg a *Színpad*, a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának szemléje. A lap előszavát az 1933-ban elhunyt Firmin Gémier-től, Hont párizsi mesterétől kölcsönözték, aki a kortárs drámaírók feladatáról így vallott: „A modern társadalmat ábrázolják az írók. Vezessenek el a gyárakba, a laboratóriumokba, a bankok pánccelszekerényei mögé, népgyűlésekre és a hatalmon lévők titkos tanácskozáisra.”

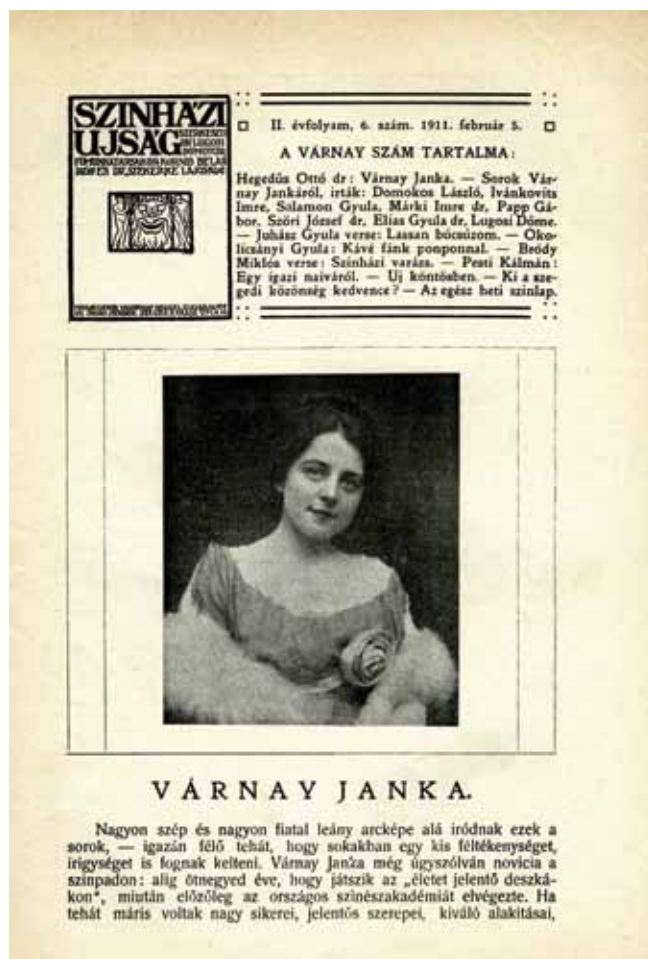
Érdemes felsorolni a *Színpad* első számának szerzőit! Aligha akad ezen kívül olyan irodalmi, művészeti revue, melyet ennyire különböző világnézetű emberek készítettek volna. Bálint György újságíró, Féja Géza, Füst Milán, Sík Sándor író, Gál Gyula, Nagy Adorján színművész, Horváth Árpád rendező, Rabinovszky Máriusz műkritikus, Sós Endre publicista; a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának tagjai: Ádám László, Baróti Dezső, Erdei Ferenc, Gáspár Zoltán, Házay Albert, Hont Ferenc, Ortutay Gyula, Radnóti Miklós, Széll István, Tolnai Gábor, Tomori Viola.

Hont azonban nem elégedett meg ennyivel, *Színház és munkásszatyaly* című nagyszabású tanulmánya előtt Jessner, Piscator sorait közölte. Sőt megjelent Brecht és Suhrkamp írása (Megjegyzések a *Mahagonny város virágzása és pusztulása* című operához) is. Itt olvasható Radnóti Miklós *Kortárs útlevelére* című verse, majd mutatványt közöl a Brecht-darabból; megjegyezve, hogy „a fordító nem ismerheti a *Mahagonny* zenéjét, és így irodalmi fordítást ad, nem ügyelve az operaszöveg sajátos követelményeire.”

A *Színpad* még ma is minta lehet a színháztudományi orgánusok kiadók számára. Az elméleti írások mellett szövegközlést éppúgy tartalmazott, mint bő hazai és nemzetközi szemlét; s igyekezett a napi színikritika fölé emelkedve értékelni a hazai színházi évad bemutatóit.

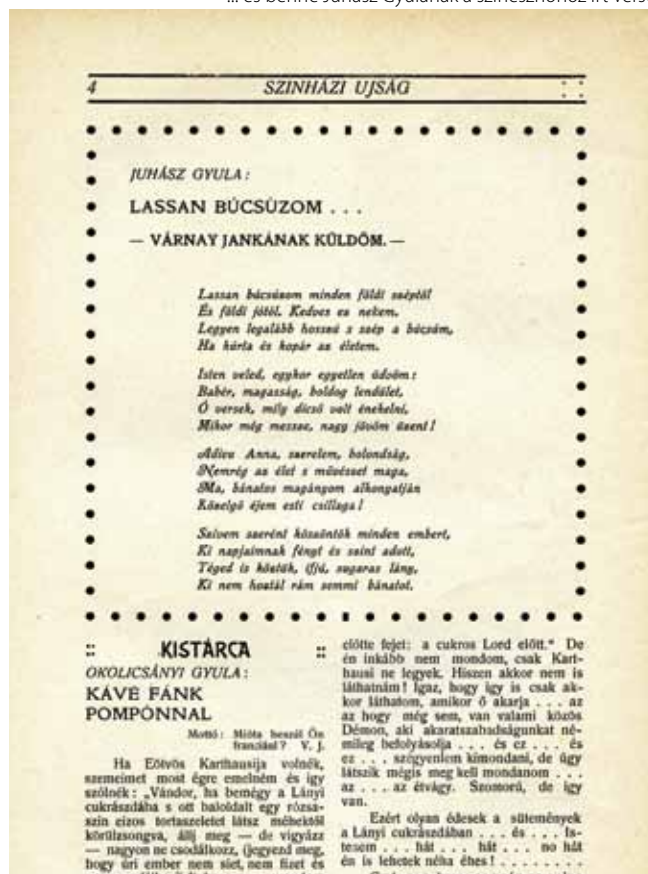
Hogy mi lett a sorsa? Három évfolyam után megszűnt. Példányai – jórészt Buday György fametszetei miatt – a könyvaukciók legkeresettebb darabjai.

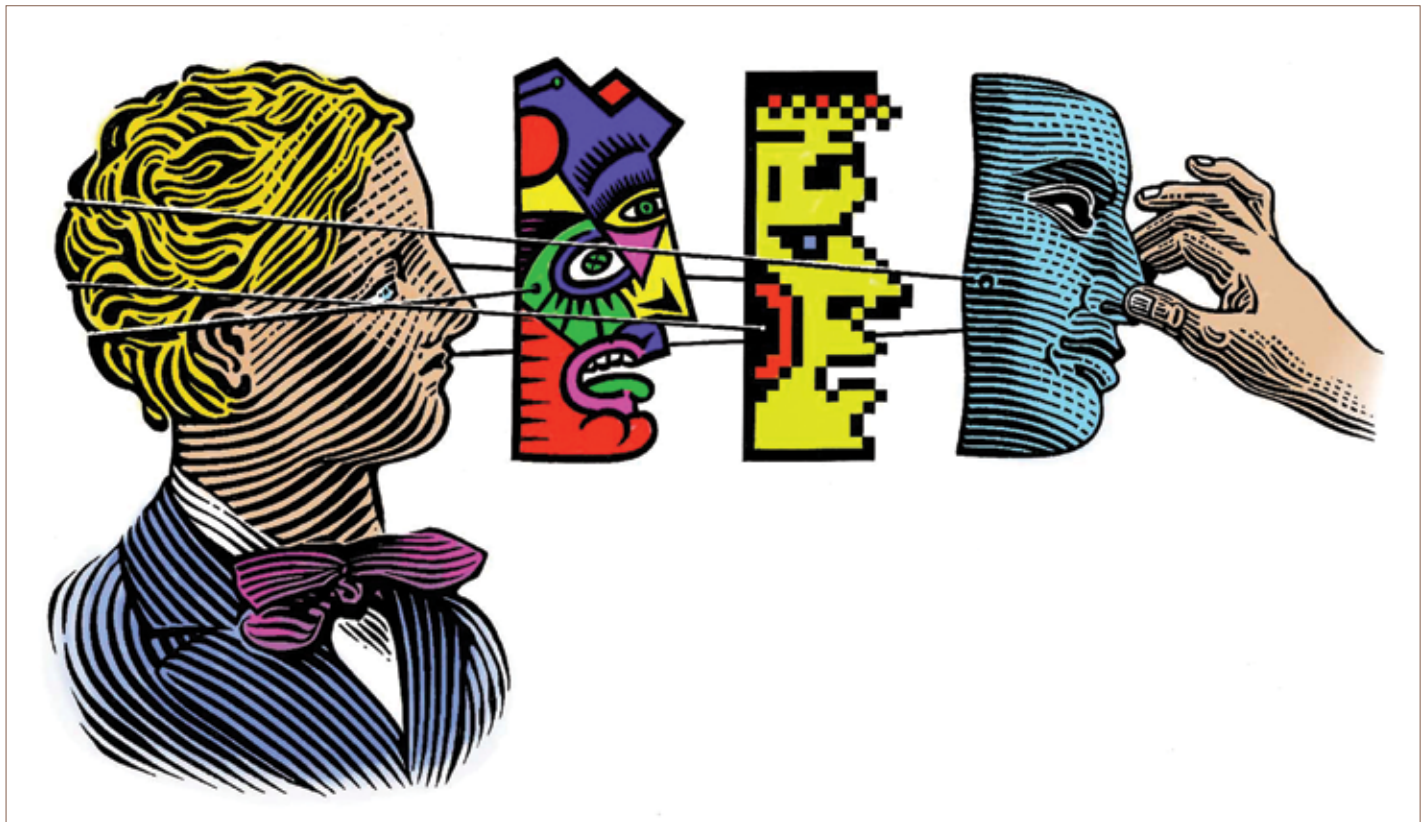
GAJDÓ TAMÁS

A Színházi Újság Várnay Janka-különszámának címlapja...

...és benne Juhász Gyulának a színésznőhöz írt verse

Orosz István grafikája

Háy János

Színházba nem

Hogy színházba többé nem, abban egészen biztos voltam.

Először egy *Antonius és Kleopátrán* ájultam el a Vigben. A harmadik felvonás, mintha operálnának, mintha a testem minden szegletét szikével vagdálnák cafatokra, persze érzéstelenítés nélkül. Ezután jött még ráadásnak, két nap múlva – kötelező gimnáziumi program – a *VII. Gergely*. Ott már az elején, már a függöny felgördülésétől, mintegy reflexként beugrott az érzés, az operáció, az éles kések, a könyörtelen kaszabolás. Nekem színházba menni – gondoltam – önkínzás, vagy cirkuszi mutatvány, mintha üvegcserepekre fektetnének meztelen.

Nem megyek.

Eldöntöttem, hogy többet nem megyek, inkább egy ötórás kortárszenei koncert, vagy egy ócskán előadott Beethoven-szimfónia az Akadémián, csak színház ne legyen.

– Na, gyere már – mondta a lány. Álltunk a Népköztársaság útján. – Ez egy olyan nagy dolog, hogy játszik benne a Viszockij is, aki a legnagyobb szám nemcsak Oroszországban, hanem az egész világon, még a Marina Vlady is hozzáment feleségül, pedig az francia csaj.

– Francia? – kérdeztem. – Én mindig azt hittem cseh.

– Dehogy.

– Pedig az úgy hangzik, persze a Forman meg, mintha német lenne, pedig cseh. Nem lehet eligazodni ezeken a neveken.

– Nem. Akkor megyünk? – kérdezte újra.

– Jó – mondtam.

Jegyünk nem volt, csak a lánynak volt az a mély, őszinte tekintete, ami azt fejezte ki, hogy ő nagyon, mindenképp meg akarja nézni a Viszockijt a *Hamlet*-ben. Mert ő volt a Hamlet. És a hetvenes évek végén egy ilyen tekintet még többet ért, mint egy jegy. Beengedtek.

Állni kellett. Háromszor csuklottam össze. Gyerekkorom óta nem bírok állni. Még a templomban is összeestem. Ezért nem lettem első áldozó, mert mire rám került volna a sor, már a sekrestyében hevertem ájultan.

– Nem – mondtam később egy másik lánynak. – Én színházba többet nem megyek. Meg különben is láttam a Viszockijt a *Hamlet*-ben.

– Tényleg – mondta –, az nagyon nagy szám. Olyan jót tényleg nem tudok mondani, mert van ez az *Agyagtáblák üzenete* a Tháliában, az azért annyira nem jó.

– Hát nem – mondom.

– És milyen volt? – kérdezte.

– Micsoda?

– A Viszockij a *Hamlet*-ben.

– Hát – kezdtem sejtelmesen, mert tényleg már nem sokra emlékeztem –, hát szóval farmerban játszott.

– Farmerban, azt megcsinálta?

– Meg – mondtam –, olyan bátor fickó volt a Viszockij, hogy például azt is. Meg gitározott. Pl. a nagymonológót gitárral nyomta le – mondjuk erre azért nem emlékeztem, de gondoltam ez elég hatásos.

„...később jött egy másik lány,
aki megint előhozakodott ezzel
a színház dologgal, hogy nem
lehetek akkor színházi író, ha
azt sem tudom, mi van ott.

– De én láttam a Viszockijt pl.
a Hamletben – mondtam, s
megfeszítettem a mellkasomat,
mint egy nyugdíjas
békávéellenőr, akinek
ingyenjegye még a siklóra is.

– Ki az a Viszockij? –
kérdézt vissza.”

– Fű, öregem – mondta, és ezzel a lánnyal nem kellett színházba
menni, úgy működött köztünk minden színház nélkül is, hogy hát...
mesélhetnék.

De később jött egy másik lány, aki megint előhozakodott ezzel
a színház dologgal, hogy nem lehetek akkor színházi író, ha azt sem
tudom, mi van ott. Nemcsak szakmailag ciki, hanem pofátlanság is.

– De én láttam a Viszockijt pl. a *Hamlet*ben – mondtam, s meg-
feszítettem a mellkasomat, mint egy nyugdíjas békávéellenőr, aki-
nek ingyenjegye van még a siklóra is.

– Ki az a Viszockij? – kérdezt vissza.

– Az az orosz, már nem él, aki farmerben játszott a...

– Ma már mindent el lehet farmerben játszani – mondta, s hogy
ilyen régi dolgokkal ne jöjjenek, mert minden nosztalgikus dologtól
amúgy is iszonyodik.

Szóval mérlegre tettem, vagy a színház, vagy bukik a lány, mert
ez egy ilyen lány, csak színházzal együtt működik. Mintegy hordoz-
ható CD-player, elem nélkül nem megy, s neki az elem a színház volt.

– Jó – mondtam –, menjünk.

Először a *Képzelt beteget* néztük meg. Egy országos híró színész
játszotta a címszerepet. Azt találta ki, hogy afféle paralízises kény-
szermozgásokkal ábrázolja a képzelt beteg betegségképzetét. Ösz-
szeakadtak a lábai, a kezei, oldalra lógatta a fejét, s a kinyíló szájából
időnként előbukkant a húsos nyelv is. Szörnyű színpadi viselkedésé-
nél csak a közönséget alkotó gimnáziumi osztályok nyerítő röhögé-
se volt szörnyűbb. Visongtak a kamaszok bele a fülembbe, az országos
híró színész meg büszke volt magára, hogy ekkora nagy ember. Az
előttem ülő mögé bújtam, hogy a háta eltakarja előlem a színészt.
Ott hajlongtam, ahogy az előttem ülő hajlongott, és befogtam a fü-
lembet is, hogy a hangját se halljam, ami szintén debilisre volt torzítva.

A lány bökdösött közben, mert azt gondolta direkt vagyok ilyen,
rosszindulatból. Pedig nem.

Másnap, hogy fokozzuk az élvezetet, s hogy nekem mennél
több tapasztalatom legyen színházi téren, mert másképp nem lehe-
tek színházi író, elvitt egy számomra ismeretlen szerző ismeretlen
darabjára. Komédia volt. Arról szólt, hogy akinek furcsa a kinézete,

azt kiközösíti a társadalom, kiveti magából, ám ha megváltozik ez a
kinézet, pl. nagy orrából kicsi lesz, mindjárt befogadja. A mű gon-
dolatisága nem igényelt heves agymunkát, de hát egy komédiában
ez megengedhető. Tulajdonképpen, ha a rendező s a színészek nem
szóttek volna örökösén szexuális célzásokat a játékba, akkor csak
szimpla unalom. De ők vidámságot akartak. Ha kimondta az egyik
szereplő (nő), hogy szerelem, akkor a porseprővel rögvést a szem-
benálló férfi ágyékához nyúlt. Ezt megtették tucatszor, a közön-
ség tucatszor röhögött. Ha a színpadon egy nő lehajolt, feltétlenül
elment mögötte egy férfi, és a meghágás ritmikus mozdulataival
nekinyomódott a fenekének. A közönség kacagott és kacagott. Én
mereven ültem, mint aki aznap vesztette el autóbalesetben a szüleit
és belül zokog. A lány azt mondta, hogy prűd vagyok, meg szemét
is, mert az mennyire ciki, ha valaki a harmadik sorban nem nevet,
azt pont látják a színészek. Az nekik annyira szörnyű lehet, egy ilyen
előtt játszani, mint én.

Másnap azzal jött elő, hogy most elvisz egy olyan darabra, amit
én is szeretek, mert hogy ugye a Beckett mindig, meg a Bernhard,
állandóan ezt hajtogatom. És milyen szerencse, játsszák épp a *Szín-
házcsinálót*. Szintén országos híró színész, a tévében is mindig szere-
pel, a sóműsorokban, fantasztikus lesz – mondta. – Végre tényleg azt
kaphatom, amire vágyom, a legjobbat.

És ez az est valóban igazi tragédia volt: láthattam, amint Bern-
hard szövege a színház martalékává válik. Ott hullottak darabjaira
a szavak és a mondatok előttem, s láttam, amint maga Bernhard
is ízekre szakad, a teste tépett rongyként köröz a színház izzatag
levegőjében. És láttam az országos híró színészt, aki büszke volt a
vérengzésre.

Jöttünk kifelé az épületből, a fájdalom nem múlt az előadás vé-
gével sem.

– Na – kérdezte a lány.

– Szar volt – mondtam.

A lány haragudott.

– Nem megyek veled többet színházba.

– És hogy leszel akkor színházi író? – kérdezte.

– Nem leszek – mondtam. – Nem, én az biztosan nem. Minden
leszek, elvállalok a Kertészet-szőlészetben egy rovatot, vagy apróhir-
detéseket írok bérbe, bekapcsolódom egy tévésorozatba, de színhá-
zi író az nem leszek.

– Én csak jót akartam neked – mondta a lány, és csalódottan há-
tat fordított. Holnap majd mással próbálkozik – gondoltam –, aki
nem ágyba akarja nyomni hetente négyszer, hanem színházba cipeli.

Egyedül baktattam haza. Örültem, hogy végleg lemondtam a
színházról, hogy nem kell megnéznem a saját darabjaimat sem, meg
másét sem. Nem kell végigasszisztálnom azt a pusztítást, amit a kő-
színházak véghezvisznek kedvenc szerzőimen és kedvenc színházi
szövegeimen.

Nyugodtan éltem ezután. Nem emlékeztem már a lánnyra, arra
sem, hogy egy volt-e vagy három. Nem emlékeztem már Viszockijra
sem, csak hogy farmernadrág, meg *Hamlet*. Oly mély volt bennem a
felejtés, hogy egy délelőtt arra lettem figyelmes, hogy drámát írok.
Drámát a felejtésről.

Történelmet írunk.

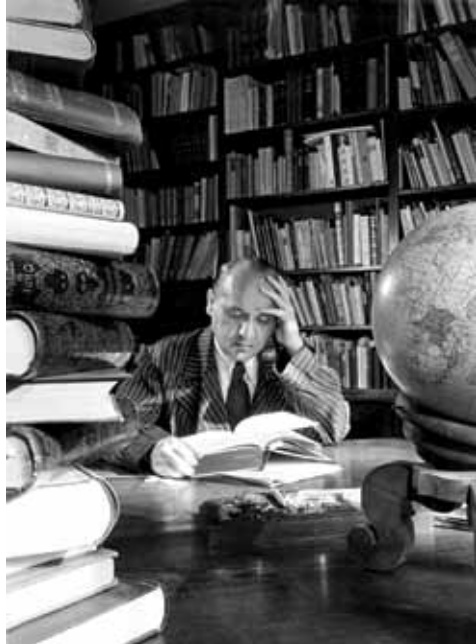

A Múlt-kor történelmi magazin aktuális számát keresse az újságárusoknál. ◀◀

multkor.tortenelmi.magazin

www.mult-kor.hu/magazin

Németh Antal

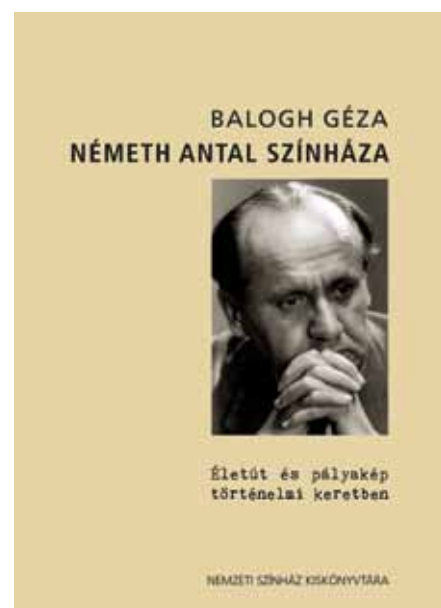
(1903–1968) rendező, színházigazgató, színháztörténeti író. Berlinben, Bécsben, Münchenben, Párizsban és Kölnben folytatott színháztudományi tanulmányokat. Az általa szerkesztett és írt *Színészeti Lexikon* (1930) az egyetemes színháztörténet enciklopédiája, nagyszabású színház-filológiai kötetei: *Az ember tragédiája a színpadon* (1930), a *Bánk bán száz éve a színpadon* (1935). 1935-ben a rádió drámai osztályának élére került, majd ebben az évben 32 évesen vette át Nemzeti Színház igazgatását, és vezette az intézményt jobb és baloldali támadások keresztüzében egészen 1944-ig. A háború után meghurcolták, és bár a népbíróság igazolta, csak 1956-tól dolgozhatott újra színházban: előbb Kaposváron, Kecskeméten, majd Pécsen. 1965-től, nyugdíjazásától az Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti Osztályán dolgozott.

(forrás: Magyar Színházművészeti Lexikon)

ELLENSZÉLBEN ÉS KITASZÍTOTTKÉNT

Németh Antal színháza – Életút és pályakép történelmi keretben

A Nemzeti Színház Kiskönyvtárának második kötete érdekes és olvasmányos formában ismerteti meg az olvasót Németh Antal színházelméleti, pedagógiai és gyakorlati színházi munkásságával. Balogh Géza bemutatja e sokszínű, fordulatokban gazdag pálya törekvéseit, sikereit, kudarcait, és a kort, amelyben a Nemzeti Színház nagyhatású igazgatója és rendezője élt, harcolt és alkotott.

A 20. század első felének jelentős magyar színházi rendezői között alig akad olyan, akinek teljes pályáivet sikerült bejárnia. Németh Antal sorsa annyiban tragikusabb a többiekénél, hogy két totalitárius politikai rendszerben próbált független művész maradni. Mindkét rendszer kegyetlenül megbüntette. Ő volt az első huszadik századi értelemben vett rendező Magyarországon, aki nemcsak koordinálja az előadások létrejöttét, de folyamatosan értelmezi a drámát, és elemzi a színészek munkáját.

Ahogy korának legnagyobb rendezői, Brecht és Mejerhold, ő is az illúzióellenességet hirdeti, és lengyel elődjéhez, Wyspiańskihoz hasonlóan egyfajta totális színházeszményt képvisel. Németh Antal már nem csupán értelmez és elemez, hanem önálló, öntörvényű alkotásnak tekinti a színházi előadást. Szerinte a rendezőnek „nemcsak összekötő kapocsa kell lennie az irodalmi mű, valamint a kortól determinált közönség, színész és színpad között, hanem a szó szoros értelmében *alkotó* művészé, kinek kezében csupán anyag az irodalmi mű lelke és szórúhája, a színész teste és hangbeli adottságai, a színpad építészeti, festészeti és plasztikai lehetőségei, de anyag tulajdonképpen a közönség is, amelynek lelkéből formálja meg, hívja életre a rendelkezésre álló alakító eszközökkel művészi álmait.”

Így foglalta össze művészi hitvallását a negyvenes évek elején. Nem rajta múlt, hogy megvalósítása minduntalan akadályokba ütközött.

Amit elkezdett, az 1945 után nem folytatódhatott. A rendezői színház eszméjét sokáig csak fejszólva, gúnyolódva volt szabad emlegetni, mint hajdan a fauve-okat az akadémikus festészet hívei körében. A realizmus nevében még évtizedekig a pszichologizálás volt az egyedül üdvöztetőnek tartott módszer, amellyel a „színészközpontú” magyar színpadon hiteles pillanatok lehet teremteni. Németh Antal rendezői színháza sokáig nem talált folytatókra – írja a kötet szerzője, Balogh Géza színháztörténész.

A Nemzeti Színház Kiskönyvtára

1. Eugenio Barba: **Hamu és gyémánt országa**
(Tanulmányaim Lengyelországban. 26 levél Jerzy Grotowskitól Eugenio Barbának)

2. Balogh Géza: **Németh Antal színháza.**
Életút és pályakép történelmi keretben

A kötetek megvásárolhatók a Nemzeti Színházban

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Az előadás után a színészek és az előadás dramaturgja találkoznak az iskolai csoporttal, és beszélgetnek a darabbal kapcsolatos élményekről. A mintegy 30 perces találkozóon közös fotózásra, dedikálásra is alkalom nyílik. A programra minimum 25 fős iskolai csoportok jelentkezését várjuk, legalább két héttel az előadás előtt.

RÁHANGOLÓ

Az előadás előtt egy órával az adott produkció dramaturgja és/vagy rendezője mintegy 40 perces bevezetést tart az iskolai csoportnak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, figyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell bejelentkezni.

RENDAHAGYÓ ISKOLAI ÓRA A NEMZETI SZÍNÉSZEIVEL

A tananyaghoz kötődő előadások előtt a darabban szereplő művészek ellátogatnak az iskolába, hogy rendhagyó óra keretében hozzák közelebb a diákokhoz a mű világát. Színészeink sokirányú elfoglaltságára tekintettel ez a program komoly előzetes egyeztetést kíván, de mindent megteszünk, hogy elég tehessünk a beérkező kéréseknek.

ISKOLAI PROGRAMOK

KULISSZAJÁRÁS

Csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával az előadás előtt tudjuk megszervezni. Egy kb. 40 perces séta keretében **bemutajuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket**, és láthatók egyéb „háttérérdekségek” is. Egyszerre legfeljebb 30 diák élhet ezzel a lehetőséggel. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell bejelentkezni.

ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

A Nemzeti Színház egész évadon átívelő színházi játéka. Ebben az évadban az Ádámok és Évák Ünnepe keretében **iskolai csoportok, színjátszó körök adják elő Az ember tragédiája jeleneteit**. A csoportok munkáját a felkészülés során a Nemzeti színészei, dramaturgjai, rendezőgyakornokai segítik. A programot minden évadban más-más megadott témával rendezzük meg.

KÖLYÖKNAPOK

Színházunk minden hónapban időszerű eseményekhez, ünnepekhez kapcsolódóan **ingyenes Kölyöknapokat szervez, vasárnapokon, délelőtt 10-től 13-óráig**. A konkrét dátumokat keresse a honlapunkon. Óvodás és kisiskolás gyermekeket várunk szüleikkel.

NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A vetélkedő a Nemzeti Színház történetéről szól, terveink szerint ebben az évadban is megrendezzük. Részletek a nemzetiszhaz.hu/vetelkedo oldalon.

DIÁKBÉRLETEK

Négyféle bérlet közül válogathatnak a diákok, 3.200 Ft-tól. **A választékot a színház honlapján találják.** Van közöttük szabad- és előre meghatározott előadásokra szóló is.

EGYÉNI PEDAGÓGUS JEGY - 40 %

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Szükséges a pedagógusigazolvány felmutatása. Egy igazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható.

EGYÉNI DIÁKJEGY - 30 %

Játszóhelytől és szektortól függetlenül diákigazolvány felmutatása esetén érvényes a 30%-os kedvezmény. Egy előadásra, egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY - 40 %

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Igénybevételéhez legalább 20 fő és diákigazolvány szükséges. Minden 20 fős csoport mellé 1 db 200 Ft-os kísérő-jegyet biztosítunk.

LAST MINUTE DIÁKJEGY - 500Ft

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes, és diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszhaz.hu e-mail címen lehet jelentkezni. Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

VÖRÖSMARTY ÉS CSEHOV

Emlékeznek még a POSZT hírére? „Négy díjat kapott a sepsiszentgyörgyi *Meggyeskert*” – többek között a legjobb előadásnak járó

közönségdíjat. Az előadást Sardar Tagirovsky rendezte, aki január közepén kezdte a 6 című színdarab próbáit a Nemzetiben, amelynek alapja Csehov novellája, *A 6-os számú kórterem*. Az előadásban mások mellett Bánsági Ildikó, Tompos Kátya, Mátray László, Horváth Lajos Ottó, Farkas Dénes lép színre március 5-től a Gobbi Hilda színpadon.

Elkezdődtek a *Csongor és Tünde* próbái is. Az előadást Vidnyánszky Attila rendezi, aki szerint Vörösmarty művét, valamint *Az ember tragédiáját* és *a Bánk bánt* – a klasszikus magyar drámai triász műveit – a Nemzeti Színháznak időről-időre műsorra kell tüznie. Fehér Tibor és Ács Eszter főszereplésével március 11-én lesz a *Csongor és Tünde* bemutatója a nagyszínpadon.

AZ ÉV SPORTOLÓJA GÁLA A NEMZETIBEN

A férfiaknál Cseh Lászlót, a nőknél pedig Hosszú Katinkát választották a 2015-ös év sportolójának a Magyar Sportújságírók Szövetsége (MSÚSZ) által számos további kategóriában kiírt szavazáson. Az 58. Év sportolója díjakat a Nemzeti Színházban rendezett gálán adták át. – Amíg én vagyok a direktor, addig a Nemzeti Színház lesz az otthona a gálának – mondta Vidnyánszky Attila főigazgató, aki szerint méltó helyszín a teátrum, hiszen ez a gála a nemzet legjobb, a csúcsmínőséget képviselő sportolóink előtt tiszteleg.

UTAZÓ ELŐADÁSOK FEBRUÁRBAN

Útra kelnek februárban a Bajor Gizi Szalon monodramái. Tóth Augustza a szabadkai Winteretno Fesztiválra kapott meghívást a Mezei Máriát megidéző előadásával (*Hoztam valamit a hegyekből*). A Fedák Sáriról szóló darab Szücs Nelli előadásában Beregszászon vendégszerepel. A *Vitéz lélek* – a Nemzeti Színház legtöbbet utazó produkciója – februárban a szlovéniai Lendván látható. Az Európai Színművészeti Egyetemek Találkozóján, a SZEM-en látható a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének vizsgaelőadása, a *Psyché*, amely a Nemzeti Színház műsorán is szerepel.

NEMZETI SZÍNHÁZ
1837

KÖZÖS-NÉZŐPONT

VÖRÖSMARTY MIHÁLY

#CSONGOR #TÜNDE

RENDEZŐ
VIDNYÁNSZKY
ATTILA

BEMUTATÓ 2016. MÁRCIUS 11.

LABORI ENFORBÁK
MINISZTERHÁZ

nka

NEMZETI

szcenárium

apamok
és evak

nemzetiszinhas.hu

f / nemzetiszinhas

VERSEST

feb. 14.

Hazát és szerelmet keresek

A versmondás nem modoros, archaikus bűgös egy szomorkás arcú csellós lány mellett, hanem hitem szerint végtelenül izgalmas, játékos előbeszéd – vallja Farkas Dénes, aki édesapja, Osztorkán Béla (1948–2008) roma költő, író, újságíró verseiből állította össze önálló estjét.

mikor? hol?

február 14. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

UDVAROS-EST

feb. 17.

Nyáron, este fél tizenegykor

„Ki ne szeretne – egyszer, féltékenységből – megölni valakit?”. Egy szerelmi gyilkosság története egy nő szemszögéből. Udvaros Dorottya estje a Nemzeti Színházon kívül is látható:

november 5-én a jászberényi Malomszínházban, 23-án a pécsi Zsolnai Negyedben, 29-én a győri Lakásszínházban.

mikor? hol?

február 17. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

NEMZETI

A magazin megtalálható országszerte az Alexandra könyvruházai és boltjaiban. Ajánlja ismerőseinek, barátainak!

ALEXANDRA

www.nemzetiszinhas.hu

KÖLYÖKNAP

feb. 14.

Farsang a színházban

A szombathelyi mesebólt Bábszínház Égigérő fa című előadása látható a Nemzeti Színház Kölyöknapiján. A táncolni, játszani vágyóknak a Bálint és bandája együttes tart farsangi mulatságot egy óvoda- és táncpedagógus közreműködésével. A gyerekes családokat a színházi programokon kívül játékok és kézműves foglalkoztatók is várják.

mikor? hol?

február 14. – 10 órától • *Ingyenes program!*
a földszinti előcsarnokban és a Gobbi Hilda Színpadon

RÁHANGOLÓK ÉS KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK

RÁHANGOLÓDÁS egy előadásra – dramaturgjaink háttérinformációkat osztanak meg az érdeklődőkkel az előadások előtt.

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓKRA invitáljuk nézőinket az előadások után: találkozás, beszélgetés a művészekkel, alkotókkal.

mikor? hol?

RÁHANGOLÓK az előadások előtt

február 1. – **Fekete ég – A fehér felhő** (14 órától)

február 4. – **Szindbád** (18 órától)

február 13. – **Szeszélyes nyár** (18 órától)

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK az előadások után

február 18. – **Boldogságlabirintus**

Nemzeti Színház (a pontos helyszínről érdeklődjön a színházban)

HOBO-KONCERT

feb. 21.

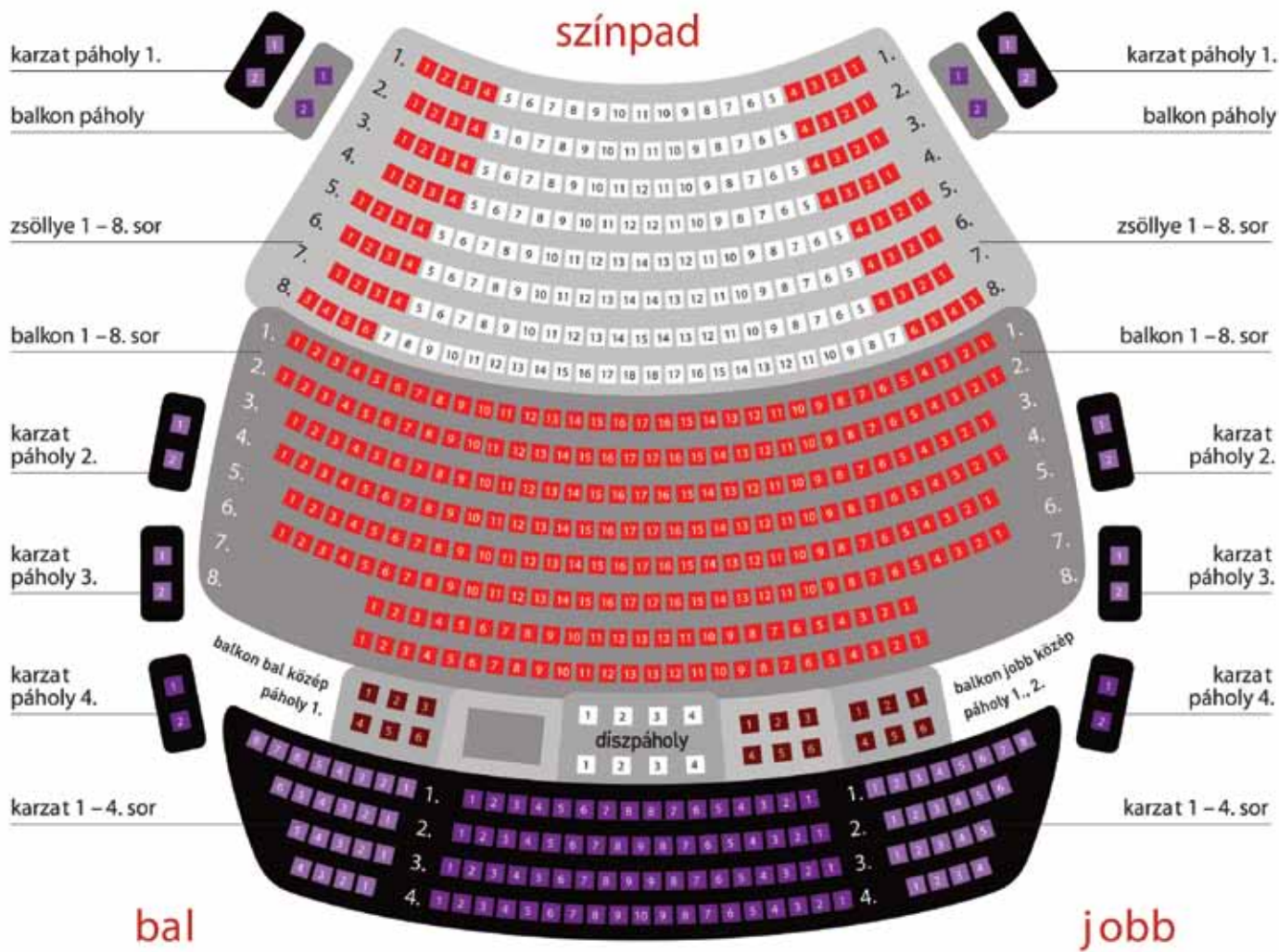

Fehér blues

A blues-ősforrás után az örökség továbbvivőit idézi meg Hobo életműsorozata újabb nemzeti koncertjén. Közreműködik a Hobo és Bandája.

mikor? hol?

február 21. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Nagyszínpad jegy

☐ 1. Árkategória
 ☐ 2. Árkategória
 ☐ 3. Árkategória
 ☐ 4. Árkategória

Bővebb jegy- és bérletinformációk:

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1. | telefon: (+36 1) 476 6868

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra között (ebédidő: 13-13.20), munkaszüneti és ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az előadások kezdetéig.

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28. | telefon: (+36 1) 373 0963, 373 0964, 373 0996, 354 1777

Nyitva tartás:

hétköznapokon 10 és 19, szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

bérlet- és jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

LAST MINUTE DIÁKJEGY – 500 FT

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. A megmaradt jegyek ára egységesen 500 Ft. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

PEDAGÓGUSOK ÉS DIÁKOK FIGYELMÉBE AJÁNLJUK!

A csoportos diákjegyénél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákberletet.

» A bérletek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITÉM) előadásaira és a premierekre (kivéve a korlátozott számban váltható MECÉNÁS bérletet).

» Diákberlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évre érvényesek és csak a megadott előadásokon használhatók fel.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

» A műsorváltás jogát fenntartjuk!

VÁLTSON BÉRLETET A 2015/16-OS ÉVADRA IS!

Szabadságot adunk! Válasszon „szabad bérleteink” közül, így Ön válogathatja össze az előadásokat. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál 30%-kal olcsóbban vásárolhatja meg, a diákok, nyugdíjasok, családok és csoportok speciális kedvezményeket vehetnek igénybe.

NAGYSZÍNPADI BÉRLETEK

- I. árkatagória: zsöllye
- II. árkatagória: balkon
- III. árkatagória: karzat

TOLNAY KLÁRI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	13 300 Ft
II. kategória	10 500 Ft
III. kategória	7 400 Ft

EGRESSY GÁBOR bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	10 700 Ft
II. kategória	8 400 Ft
III. kategória	5 900 Ft

VEGYES BÉRLETEK

MÉSZÁROS ÁGI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely repertoáron lévő 3 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	11 600 Ft
II. kategória	9 900 Ft
III. kategória	8 000 Ft

JÁSZAI MARI bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	8 900 Ft
II. kategória	7 800 Ft
III. kategória	6 100 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD: Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**, Arthur Honegger – Paul Claudel: **JOHANNA A MÁGLYÁN**, W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**, Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**, W. Shakespeare: **SENTIVÁNEJI ÁLOM**, **FEKETE ÉG – A FEHÉR FELHŐ**, Makszim Gorkij: **ÉJJELI MENEDÉK-HELY**, Sarkadi István – Fábri Zoltán – Nádasy László: **KÖRHINTA**, Cervantes – Verebes Ernő: **DON QUIJOTE**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok

STÚDIÓSÍNPADOK (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendező nézőtér a Nagyszínpadon): **ISTEN OSTORA** (Bánffy Miklós: A nagyúr), Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **BOLDOGSÁGLABIRINTUS**, Szergej Medvedyev **FODRÁSNŐ**, Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR – SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE** (angol nyelven), Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATYÚRÓL**, Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**, Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**, A. P. Csehov: **HÁROM NŐVÉR**, A. P. Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**, Juhász Ferenc: **SZARVASÁ VÁLTOZOTT FIÚ**, Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénard Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**, Örkény István: **TÓTÉK**, W. Nicholson: **ÁRNYORSZÁG**, Zelei Miklós: **ZOLTÁN ÚJRATEMETVE**, Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**, Csiky Gergely: **INGYENÉLŐK**, Henrik Ibsen: **BRAND**, Márai Sándor: **CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok

STÚDIÓSÍNPADRA SZÓLÓ BÉRLETEK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendező nézőtér):

LUKÁCS MARGIT bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely repertoáron lévő stúdiósínpadi előadásra érvényes

7 300 Ft

DIÁKBÉRLETEK

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet **3 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	5 700 Ft
II. kategória	4 500 Ft
III. kategória	3 200 Ft

SOÓS IMRE diákbérlet **3 előadásra**

Bármely repertoáron lévő stúdiósínpadi előadásra érvényes 3 600 Ft

KEDVEZMÉNYEINK

ÚJDONSÁG - CSALÁDI JEGY

Új kedvezményünkkel a 14. életévüket még be nem töltött gyerekeket nevelő családokat szeretnénk segíteni. E szerint, ha két felnőtt legalább két 14 év alatti gyermekének is jegyet vált egy előadásunkra, jegyenként 50% kedvezményt vehet igénybe. (Kérjük, figyeljék az előadások melletti korhatár ajánlásokat!)

VÍZPLUSZ KÁRTYA

A Fővárosi Vízművek ingyenesen igényelhető kedvezménykártyája, a VízPlusz kártya a Nemzeti Színházban 25% kedvezményre jogosít. Ez a kedvezmény is önmagában érvényes, nem vonható össze az itt felsorolt további kedvezményekkel.

CSOPORTOS KEDVEZMÉNY – 25%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 25%. Igénybevételéhez **legalább 20 ember** szükséges.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY – 40%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Igénybevételéhez legalább 20 fő és diákigazolvány szükséges.

EGYÉNI PEDAGÓGUS JEGY – 40%

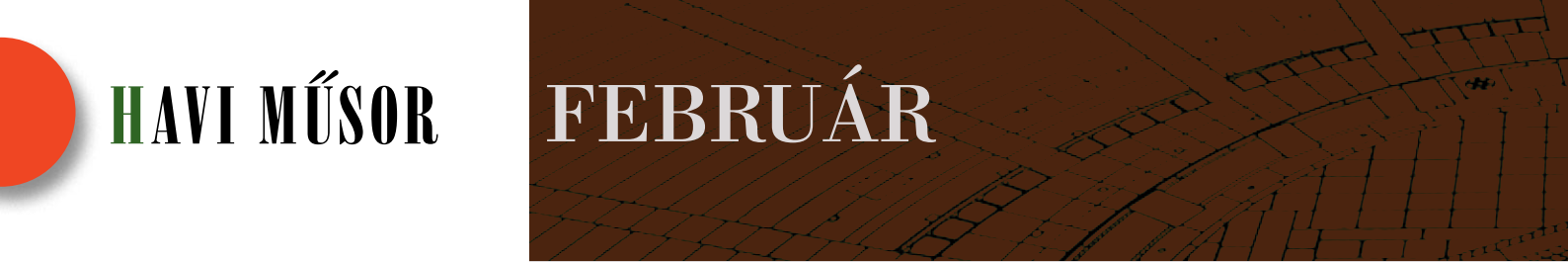
Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Munkatársunk kéri fogja a pedagógusigazolvány felmutatását. Egy igazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható.

EGYÉNI NYUGDÍJAS JEGY – 25%

A 25%-os kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül nyugdíjas-igazolvány felmutatása esetén vehető igénybe. Egy előadásra egy igazolvánnyal egy jegyet lehet váltani.

EGYÉNI DIÁKJEGY – 30%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül diákigazolvány felmutatása esetén érvényes a 30%-os kedvezmény. Egy előadásra egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni. Munkatársunk kéri fogja a diákigazolvány felmutatását, és ellenőrizheti annak érvényességét.

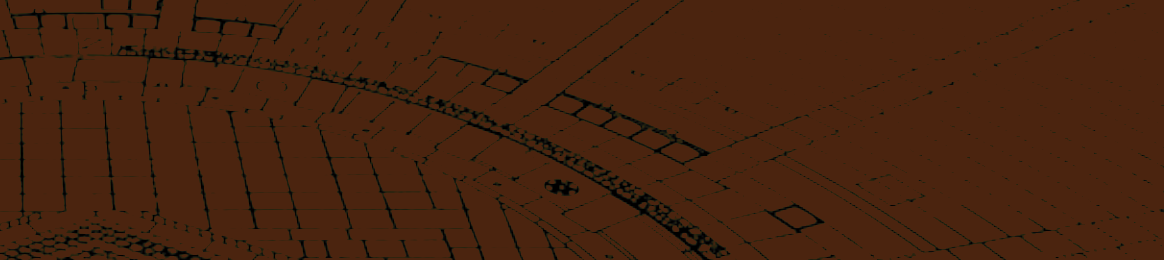
HAVI MŰSOR

FEBRUÁR

Nagyszínpad	1	H	15:00
Nagyszínpad	2	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	2	K	15:00
Kaszás Attila Terem	2	K	19:30
Nagyszínpad	3	Sze	19:00
Nagyszínpad	4	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	4	Cs	19:00
Nagyszínpad	5	P	19:00
Bajor Gizi Szalon	5	P	19:30
Nagyszínpad	6	Szo	15:00
Kaszás Attila Terem	6	Szo	19:30
Nagyszínpad	7	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	7	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	8	H	19:00
Nagyszínpad	9	K	19:00
Kaszás Attila Terem	9	K	19:30
Bajor Gizi Szalon	9	K	19:30
Nagyszínpad	10	Sze	19:00
Bajor Gizi Szalon	10	Sze	19:30
Nagyszínpad	11	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	11	Cs	15:00
Kaszás Attila Terem	11	Cs	19:30
Nagyszínpad	12	P	19:00
Kaszás Attila Terem	12	P	19:30
Nagyszínpad	13	Szo	19:00
Gobbi Hilda Színpad	13	Szo	19:00
Bajor Gizi Szalon	13	Szo	19:30
Nagyszínpad	14	V	19:00

Fekete ég – háborús előhang Molnár Ferenc: A fehér felhő – mirákulum egy részben ráhangelő 14 órától
Isten ostora I Bánffy Miklós nyomán A helység kalapácsa I Petőfi Sándor Yvonne, burgundi hercegnő I Witold Gombrowicz Don Quijote I Verebes Ernő – Cervantes Szindbád I Krúdy Gyula írásai alapján I ráhangelő 18 órától Szeszélyes nyár I Vladislav Vančura – Galambos Péter – Ernyei Bea Szibériai csárdás I Tasnádi István (a nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház vend.) Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi I zenés találkozás a hatodikon Éden földön I Szarka Tamás Brand I Henrik Ibsen Éden földön I Szarka Tamás Fodrásznő I Szergej Medvegyev Woyczek I Georg Büchner (a celldömölki Soltis Lajos Színház vendégjátéka) Szentivánéji álom I William Shakespeare Halj meg és nagy leszél I Földes László Hobo Fedák Sári I Szűcs Nelli önálló estje Mesés férfiak szárnyakkal I Oleg Zsukovszki – Szénási Miklós – Lénárd Ödön Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből I Tóth Augusztina önálló estje Mesés férfiak szárnyakkal I Oleg Zsukovszki – Szénási Miklós – Lénárd Ödön A helység kalapácsa I Petőfi Sándor Psyché I Weöres Sándor Szarvassá változott fiú I Juhász Ferenc Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia I Márai Sándor Szindbád I Krúdy Gyula írásai alapján Szeszélyes nyár I Vladislav Vančura – Galambos Péter – Ernyei Bea I ráhangelő 18 órától A Szkalla lányok I Örkény István Don Quijote I Verebes Ernő – Cervantes

A Szentiván éji álom és a Szeszélyes nyár című előadást 16, a Psychét 18 éven felülieknek ajánljuk!

Bajor Gizi Szalon	14	V	19:30
Nagyszínpad	15	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	15	H	15:00
Nagyszínpad	16	K	19:00
Kaszás Attila Terem	16	K	15:00
Nagyszínpad	17	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	17	Sze	19:30
Bajor Gizi Szalon	17	Sze	19:30
Nagyszínpad	18	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	18	Cs	19:00
Nagyszínpad	19	P	15:00
Gobbi Hilda Színpad	19	P	19:00
Kaszás Attila Terem	19	P	19:30
Nagyszínpad	20	Szo	15:00
Nagyszínpad	21	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	21	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	22	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	23	K	19:00
Kaszás Attila Terem	23	K	19:30
Nagyszínpad	24	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	24	Sze	19:30
Nagyszínpad	25	Cs	15:00
Kaszás Attila Terem	25	Cs	19:30
Nagyszínpad	26	P	19:00
Nagyszínpad	27	Szo	19:00
Nagyszínpad	28	V	15:00
Nagyszínpad	29	H	19:00

Hazát és szerelmet keresek	I	Farkas Dénes önálló estje
Szindbád	I	Krúdy Gyula írásai alapján
Liliomfi	I	Szigligeti Ede
Utazás az éjszakába	I	Eugene O'Neill (az egri Gárdonyi Színház vendégjátéka)
Egyfelvonásos komédiák	I	Anton Pavlovics Csehov
Vitéz lélek	I	Tamási Áron
A gát	I	Conor McPherson
Nyáron, este fél tizenegykor	I	Marguerite Duras – Vörös Róbert
János vitéz	I	Petőfi Sándor
Boldogságlabirintus	I	Galambos – Kovács-Cohner I. utána közönségtalálkozó
János vitéz	I	Petőfi Sándor
Mulatság	I	Slawomir Mrozek
Brand	I	Henrik Ibsen
Éden földön	I	Szarka Tamás
Isten ostora	I	Bánffy Miklós nyomán
Fehér blues	I	Hobo életműsorozata
Görgey	I	Görgey Gábor (az egri Gárdonyi Színház vendégjátéka)
Ingyenélők	I	Csiky Gergely
Ballada a két sebzett hattyúról	I	Földes László Hobo
Szentivánéji álom	I	William Shakespeare
Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila est	I	Földes László Hobo
Éden földön	I	Szarka Tamás
Brand	I	Henrik Ibsen
Szentivánéji álom	I	William Shakespeare
Betyárjáték	I	Ferenczi György és a Rackajam
Egerek	I	Urbán Gyula (a Karaván Színház előadása)
Betyárjáték	I	Ferenczi György és a Rackajam

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2016. január, IV. évfolyam, 1. szám

Ebben a lapszámunkban négy olyan írást teszünk közzé, melynek szerzői – Fügedi János, Patonai Anikó Ágnes, Tóth Dénes Árpád és Mezey Katalin – a múlt év novemberében rendezett „Színházi nyelvújítók” konferencia előadói voltak. Balogh Géza kelet-európai avantgárd színházokról szóló sorozatában most az orosz rendezők közül a kevésbé ismert Nyikolaj Ohlopkovról és a Vlagyimir

Viszockij által játszott Hamlet révén nálunk is népszerű Jurij Ljubimovról szóló fejezetet közöljük. Farkas Dénes előadóestjéhez Osztójkán Béla elbeszélését, a *Betyárijáték* címmel futó produkcióhoz Tömöry Márta írását ajánljuk. A Márta Istvánnal készült beszélgetés a közelmúlt és a jelen kortárs zenei életébe, a színház felé nyitó avantgárd törekvések fokozatos térnyerésének folyamatába nyújt betekintést.

„A függönyön kívül alig van valami a színpadon: egy koporsó, néhány kötél és egy sírgödör, benne szegény Yorick vigyorgó koponyája. Meg persze a gitár. Mert Viszockij Hamletjében nem válik el a színész és a szerep. Ez a Hamlet nem Wittenbergből tért haza, innen szalajtották a Taganka térről, amelynek a börtönéről is írt egyszer egy dalt. Itt minden az, aminek látszik. Nincsenek áttételek, metaforák. Veszedelmes előadás. Veszedelmes színház. És a trónörökös egy veszedelmesen népszerű dalnok, a szovjet ifjúság bálványa.” (Balogh Géza)

„Hogyan tudtuk a Lényegretörő Színházat megvalósítani? A felelet egyszerű. Van a növénynek egy tulajdonsága, a heliotropizmus. Vagyis hogy a fény felé fordul. Mi hittünk benne, hogy ez a tulajdonság megvan az emberben is.” (Palasovszky Ödön)

„Csak ha a tánc kifejező nyelvezete koreográfiailag meghatározott lesz, ha megtalálja saját írásbeli formáját és a tudatba beépült táncírás mélyebb megismerést tesz lehetővé, csak akkor lehet a tánc a lényegi emelkedettség művészetével egyenjogú művészet, csak akkor nyújthatja azt, mit testvérművészei, a költészet és a zene: örömet, magasztosságot, öntudatot, erőt és kultúrát.” (Lábán Rudolf)

„Mit látunk? Mit érzékelünk? Hogyan hat ránk a környezet, és mi hogyan hathatunk egy nem városi környezetre? Dés az éjjeli patakparton, Cseh Tamás a templomtoronyban énekelt, majd beültettem az evangélikus templomba, mögé állítottam a nyolcfős asszonykórust, akikkel egy zsoltárt énekelték. Monostorapátiból hoztam egy cigány szaxofo-

A januári szám tartalmából:

KULTUSZ ÉS KÁNON **Balogh Géza:** Avantgárd színházak Kelet-Európában | FOGALOMTÁR **Végh Attila:** Harag | MŰHELY **Fügedi János:** Lábán Rudolf – az európai színpadi táncnyelv megújítója | **Patonai Anikó Ágnes:** Balettelőadások a budapesti Operaház 1913/14-es évadában | **Tóth Dénes Árpád:** Kortársunk, Palasovszky | **Mezey Katalin:** A drámaíró Weöres indulása | OLVASÓPRÓBA **Osztójkán Béla:** Nincs itthon az isten (részlet) | **Tömöry Márta:** Betyárok a magyar népi játékhagyományban | FÉLMŰLT „A nyitottság és a tolerancia nagyon fontos” – interjú **Márta Istvánnal** | **KILÁTÓ Király Nina:** 250 éves a varsói Nemzeti Színház | **Magnus Florin:** „Soha sem lehetünk aktuálisak anélkül, hogy történelmieket ne lennénk” – Nemzeti Színházak Szimpóziuma, Varsó, 2015 | „Halál nélkül a teremtés halott” – **Pálfi Ágnes** emlékezése Juhász Ferencre

nost, aki összesen vagy két hangot tudott fújni. Gőz Laci harsonázott az orgonakarzaton. Ebből a negyvennyolc órányi hanganyagból lett aztán a lemez.” (Márta István)

„Görög fejjel gondolkodva (...) a legboldogabb halál a harcmezőn érheti el az embert, aki ekkor tüzes lélekkel száll alá a holtak birodalmába, az *aithér* gyermekeként. Amilyen magasra nyújtózott lelke életében, olyan mélyre kerül az alvilágban. És ahogy a Földön az istenek a legmagasabb hegyen laknak, úgy a föld alatt is a legmélyebb helyek a legistenibbek, mert az alvilág a felvilág tükre.” (Végh Attila)

„Halál nélkül az Élet lenne halott! Halál nélkül az Élet nem tudná betölteni önmagát, nem tudná megvalósítani virágzó akarát és elvirágzó lényeit. (...) Halál nélkül nem volna miért értelme teremni és teremteni. Mert a halál-nélküliség a teljes halál, a mozgástalan ösbénaság, a magát megváltani-nem-tudó halott-öröklét. Mert Halál nélkül a Teremtés halott.” (Juhász Ferenc)

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy

a **szcenarium**-lapszámokhoz

való hozzájárulás módjáról a lap szerkesztőségének

ezen a telefonszámán érdeklődhetnek:

+36 1 476 68 76

szcenarium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

A TANÉV LEGIZGALMASABB INTERNETES KÖZÉPISKOLÁS VETÉLKEDŐJE!

NEMZETI SZÍNHÁZ
KÖZÖS HÉSZÓPONT

"ELŐTÉRBE: CSONGOR ÉS TÜNDE..."

NEMZETISZÍNHÁZ- TÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

Négyfős, 10-11.-es diákcsoportoknak!
Három forduló csak az interneten,
utána döntő a NEMZETI SZÍNHÁZBAN!

JELENTKEZZ, VETÉLKEDJ!

nemzetiszinhas.hu/vetelkedo

**JELENTKEZÉS
FEBRUÁR 21-IG!**

DÍJAK

- táblagépek • könyvtalványok • színházjegyek
- a Nemzeti Színház egynapos kitelepülése a győztes csapat iskolájába

ZSÚRI

A. Szabó Magda

a Nemzeti Színház
stratégiai igazgatója

Bánsági Ildikó

a Nemzeti Színház
Kossuth-díjas színművésze

Blaskó Péter

a Nemzeti Színház
Kossuth-díjas színművésze

Bakos-Kiss Gábor

a Nemzeti Színház
színművésze

Jelenet Szűcs Nelli Fedák Sáriról szóló önálló estjéből | fotó: Eöri Szabó Zsolt

ELŐADÁSOK FEBRUÁRBAN: Fekete ég (háborús előhang) – Molnár Ferenc: **A fehér felhő** (mirákulum egy részben) I Bánffy nyomán: **Isten ostora** I Petőfi: **A helység kalapácsa** I McPherson: **A gát** I Verebes – Cervantes: **Don Quijote** I Krúdy nyomán: **Szindbád** I Vančura – Ernyei – Galambos: **Szeszélyes nyár** I zenés találkozás a hatodikon: **Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi** I Szarka: **Éden földön** I Ibsen: **Brand** I Medvegyev: **Fodrásznő** I Shakespeare: **Szentivánéji álom** I Zsukovszki – Szénási – Lénárd: **Mesés férfiak szárnyakkal** I Hobo: **Halj meg és nagy leszel** I Szűcs Nelli önálló estje: **Fedák Sári** I Weöres: **Psyché** I Tóth Augusztina önálló estje: **Mezei Mária – Hoztam valamit a hegyekből** I Juhász: **Szarvassá változott fiú** I Márai: **Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia** I Örkény: **A Szkalla lányok** I Szigligeti: **Liliomfi** I Csehov: **Egyfelvonásos komédiák** I Tamási: **Vitéz lélek** I Duras – Vörös: **Nyáron, este fél tizenegykor** I Petőfi: **János vitéz** I Galambos – Kovács-Cohner: **Boldogságlabirintus** I Mrozek: **Mulatság** I Csiky: **Ingyenélők** I Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról** I Urbán Gyula: **Egerek** I Ferenczi és a Rackajam: **Betyárjáték**